

Mezigenerační porozumění

Martina Plšková

Bakalářská práce
2010

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2009/2010

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Martina PLŠKOVÁ**
Studijní program: **B 7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**

Téma práce: **Mezigenerační porozumění**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.
Vymezení pojmů a teoretických východisek z oblasti mezigeneračního porozumění.
Příprava metodiky výzkumné části.
Realizace kvalitativního výzkumu pomocí polostrukturovaného rozhovoru.
Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.
Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

ALAN, J. Etapy života očima sociologie. Praha: Panorama, 1989. ISBN 80-7038-044-6.

JIRÁSKOVÁ, V. Mezigenerační porozumění a komunikace. Praha: Eurolex Bohemia, 2005. ISBN 80-86861-80-5.

MATOUŠEK, O. Rodina jako instituce a vztahová síť. Praha: SLON, 1997. ISBN 80-86429-19-9.

VÁGNEROVÁ, M. Vývojová psychologie I., Dětství a dospívání. Praha: Karolinum, 2005, ISBN 80-246-0956-8.

VÁGNEROVÁ, M. Vývojová psychologie II., Dospělost a stáří. Praha: Karolinum, 2007. ISBN 978-80-246-1918-5.

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Leona Hozová**

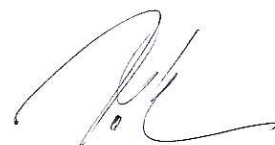
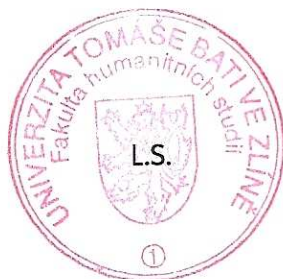
Datum zadání bakalářské práce: **18. ledna 2010**

Termín odevzdání bakalářské práce: **7. května 2010**

Ve Zlíně dne 18. ledna 2010

prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc.
děkan

Mgr. Soňa Vávrová, Ph.D.
vedoucí katedry

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 30.4. 2010

Martina Pistorová

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) *Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.*

(3) *Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.*

2) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:*

(3) *Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).*

3) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:*

(1) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.*

3). *Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.*

(2) *Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.*

(3) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.*

ABSTRAKT

V bakalářské práci se zabývám tématem Mezigeneračního porozumění, zaměřuji se na vztahy vnoučat a prarodičů žijících v domově pro seniory. V teoretické části se věnuji rodině, komunikaci a mezigeneračním konfliktům, zmiňuji pojem související se stářím ageismus, charakterizuji stáří, rané stáří a adolescenci. V poslední části se věnuji sociálním službám.

V praktické části hledám odpověď na výzkumnou otázku: „Jaké jsou vztahy vnoučat a prarodičů v pobytovém zařízení?“

Klíčová slova: rodina, komunikace, mezigenerační konflikty, ageismus, stáří, adolescence, sociální služby

ABSTRACT

The work deals with the topic of Intergenerational understanding, focus on the relationship of grandparents and grandchildren Libiny in homes for the elderly. In the theoretical part I pursue family, communication and inter-generational conflict, I mentioned the concept of age-related ageism, characterized by old age, old age and early adolescence. In the last section is devoted to social services.

In the practical part we answer the question: "What are the relationships grandchildren and great-parents in a residential facility?"

Keywords: family, communication, intergenerational conflict, ageismu, old age, adolescence, social services

Ráda bych poděkovala své vedoucí Ing. Mgr. Leoně Hozové za její pomoc a odborné vedení mé bakalářské práce. Za čas, který se mnou strávila, a za trpělivost.

Chtěla bych poděkovat své rodině za podporu během studia a paní Zdeně Kolečkářové, bez které bych nemohla uskutečnit svůj výzkum.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	10
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 RODINA A JEJÍ VYMEZENÍ	12
1.1 FUNKCE RODINY	12
1.2 POHLED NA RODINU V DNEŠNÍ DOBĚ.....	13
2 KOMUNIKACE	15
2.1 PROBLÉMY V KOMUNIKACI U STARŠÍCH LIDÍ.....	16
2.2 MEZIGENERAČNÍ KONFLIKTY.....	16
2.3 PŘEDSUDDKY A AGEISMUS.....	17
3 STÁŘÍ	19
3.1 ADAPTACE NA STÁŘÍ	20
3.2 RANÉ STÁŘÍ.....	20
3.3 ZMĚNY V RANÉM STÁŘÍ	21
3.4 ROLE PRARODIČE	23
3.5 PROMĚNY VZTAHŮ VNOUČAT A PRARODIČŮ	23
4 ADOLESCENCE	25
5 SOCIÁLNÍ SLUŽBY	26
5.1 SOCIÁLNÍ SLUŽBY PRO SENIORY	27
5.1.1 Domovy pro seniory	27
5.1.2 Pečovatelská služba.....	27
5.1.3 Sociální poradenství	27
5.1.4 Sociálně zdravotní služby.....	27
5.1.5 Osobní asistence.....	28
II PRAKTICKÁ ČÁST	29
6 METODOLOGICKÁ ČÁST	30
6.1 CÍL VÝZKUMU	30
6.2 VÝZKUMNÁ STRATEGIE	30
6.2.1 Polostrukturovaný rozhovor.....	30
6.3 VÝZKUMNÝ PROBLÉM	30
6.4 VÝZKUMNÝ VZOREK	31
6.5 SBĚR DAT	31
6.6 REALIZACE VÝZKUMU	31
7 VÝSLEDKY VÝZKUMU A JEJICH INTERPRETACE	36
7.1 SHRNUÍ.....	43
ZÁVĚR	44

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	45
SEZNAM PŘÍLOH.....	47

ÚVOD

V České republice stoupá a bude se i nadále zvyšovat populace starých lidí. Vyrůstá potřeba budovat sociální zařízení pro tuto cílovou skupinu, která se o sebe nedokáže ze zdravotních důvodů postarat. Rodinní příslušníci mají svou práci, své povinnosti a nemohou svůj život zasvětit péči o své staré rodiče. Staří lidé se stále častěji stěhují do pobytových zařízení, kde je o ně dobře postaráno. Odchod rodinných příslušníků není lehký, odchází ze svého přirozeného sociálního prostředí. Stali se součástí našeho každodenního života, vyrůstali jsme s nimi, pečovali o nás. I po odchodu do zařízení jsou to stále naši příbuzní, na které bychom neměli zapomínat. Měli bychom mít snahu i nadále udržovat kvalitní mezigenerační vztahy. Starý člověk je více zaměřený do minulosti, vybavuje si a žije svými vzpomínkami.

Tématem mé bakalářské práce je Mezigenerační porozumění. Zaměřila jsem se na porozumění mezi vnoučaty a jejich prarodiči, kteří žijí v pobytovém zařízení. V teoretické části se zabývám vymezením pojmu rodina a jejími funkcemi, popisuji obraz současné rodiny. V další kapitole se zabývám komunikací a mezigeneračními konflikty. Uvádím fenomén ageismus, který představuje negativní postoj a negativní hodnocení starých lidí. Tento pojem se v naší populaci stále vyskytuje a má za následek chápání starých lidí jako nepotřebných. Ve třetí části definuji stáří a zaměřuji se na rané stáří a na změny vyskytující se v tomto období. Zmiňuji důležitou roli stárnoucího člověka, roli prarodiče a jeho proměny. V poslední kapitole uvádím vysvětlení a význam sociálních služeb a podrobněji se věnuji zařízením pro seniory poskytující sociální péči.

V praktické části zkoumám vztahy vnoučat a prarodičů v pobytovém zařízení.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 RODINA A JEJÍ VYMEZENÍ

Je složité vymezit jednoznačnou definici rodiny. Vědní disciplíny jako je právo, psychologie nebo sociologie pojem rodina definují různými způsoby.

V sociologickém slovníku je rodina vymezena jako institucionalizovaný sociální útvar nejméně tří osob, ve kterém existuje vzájemná pokrevní nebo adoptivní propojenost (Geist, 1992).

Podle Langmeiera (1988) se rodina definuje jako „*institucionalizovaná biosociální skupina vytvořená přinejmenším ze dvou členů odlišného pohlaví, mezi nimiž neexistují pokrevní pouta, a z jejich dětí*“ (In Matějček, 1997, s. 14).

Rodina poskytuje hmotné zabezpečení svých členů, pečuje o jejich zdraví a zajišťuje jim výživu. Vytváří specifické výchovné a socializační prostředí pro své potomky. Chrání, podporuje, usměrňuje a ovlivňuje děti. Rodina předává kulturní dědictví, učí morální postoje a zajišťuje reprodukci obyvatelstva (Kraus, 2001).

Rodina představuje kolébku našeho dětství, kde nalézáme povzbuzení a útěchu. Rodina uspokojuje základní potřeby jejích členů. Základ rodiny tvoří matka a otec, kteří představují právní činitele a nejdůležitější školu charakteru. Rodina dítě socializuje a předává mu základní hodnoty celé společnosti, vzorce rodinného chování, náboženské hodnoty a hodnoty politické a ideologické. Rodina se nesnaží naplnit společné zájmy, ale jde jí především o rodinnou spokojenost, která má vliv na celou společnost (Bílý, 2005).

Rodinu, ve které jsme se narodili a vyrůstali, nazýváme orientační neboli výchozí. Sami potom zakládáme rodinu reprodukční, ve které sami plodíme děti a přebíráme role rodičovské. Nukleární rodina v naší společnosti není běžná. Jedná se o soužití více generací pospolu. Nejčastěji se vyskytuje soužití rodičů a dětí. Do rodiny širší řadíme prarodiče, sourozence a další příbuzné (Havlík, 2002).

1.1 Funkce rodiny

Funkce rodiny se v průběhu let mění. V minulosti bylo prvořadé zajistit dědictví dětem, na kterých závisí budoucí ekonomická a sociální situace. Produkce byla realizována v rámci domácností a rodina představovala základní výrobní jednotku. Tím se naplňovala funkce výrobní. Spotřební neboli ekonomická funkce je zachována dodnes (Montoussé, 2005).

Kraus (2001) do dnešních rodinných funkcí zahrnuje funkce biologicko-reprodukční, sociálně-ekonomické, socializačně-výchovné a sociálně-psychologické.

Na začátku se autor zmiňuje o biologicko-reprodukční funkci. Tato funkce je významná nejen pro jednotlivce, ale i pro celou společnost. Stále rodící se děti jsou předpokladem pro vývoj společnosti a naplňování její perspektivy. Biologicko-reprodukční funkce uspokojuje biologické a sexuální potřeby jedince, ale také vede k pokračování rodu.

Sociálně-ekonomická funkce spočívá v zapojení rodinných příslušníků do výrobní i nevýrobní sféry. Členové rodiny představují významné spotřebitele a společnost je na nich závislá. Zajišťují materiální zajištění života rodiny a zajištění co největšího pohodlí všech členů rodiny (Kraus, 2001).

Pro jedince je velmi významná socializačně-výchovná funkce.

„Socializací v rodině rozumíme především proces působení rodiny na své členy v celém souhrnu jevů a procesů: ekonomických, sociálních, kulturních, mravních, estetických, zdravotních a jiných“ (Kraus, 2001, s. 80).

Rodina připravuje své členy v rámci socializace na nástup do života. Jedinec jen nepřijímá pasivně informace, ale řídí se svými zájmy a přáními, uplatňuje vůli a orientaci. Dochází k osobnostnímu a sociálnímu rozvoji, k integraci do rodiny a do sociálních vztahů.

Poslední neméně důležitou funkci zastupuje funkce sociálně-psychologická. Rodina vytváří specifické sociální klima, které má vliv na celkovou rodinnou pohodu všech jejích členů. Citová složka zajišťuje vědomí, že jsme akceptováni, uznáváni a hodnoceni. Kvalitní citové klima se podepisuje na každém členovi domácnosti, nejvýznamněji na nejstarší generaci. Rodina má nelehký úkol najít vhodné cesty k optimální rovnováze mezi citem a rozumem (Kraus, 2001).

1.2 Pohled na rodinu v dnešní době

Výrost (1998) vymezil skutečnosti, které charakterizují rodinu v posledních letech. Narozdíl od let poválečných, kdy se upřednostňoval kolektiv a jeho zájmy, se v současné době projevuje významná zaměřenost na zájem jedince. Lidé volí alternativní způsoby společného soužití. Chybí očekávání trvalosti vztahu. S rostoucími možnostmi kariérního růstu mladí lidé odsouvají rodičovství, což způsobuje snížení porodnosti. V minulosti si ženy volily své intimní partnery takovým způsobem, aby odpovídali potencionálním otcům jejich

dětí. Dnes se tato úvaha mění. Výrostl (1998) tuto příčinu připisuje antikoncepci. V minulých dobách byl nepřijatelný intimní vztah před uzavřením manželství. Dnešní společnost je více liberální a předmanželské intimní zkušenosti akceptuje. Pohlavní styk není chápán jako reprodukce. Zralost partnerů je při prvním pohlavním styku fyziologická nikoliv psychosociální. Pro společnost bylo typické vícegenerační soužití, dnes je bezprostřední kontakt dětí a prarodičů omezen v závislosti na životním stylu. Děti se svými rodiči většinou nežijí v jedné domácnosti. Objevuje se však rodina dvoukariérová. Rodiče sice dítě zplodí, ale péči o ně předají jiným lidem, nejčastěji prarodičům, pečovatelům, posléze výchovným institucím. Přímé působení na jedince v oblasti výchovy je nahrazováno institucemi a jinými sociálními vlivy. Dochází k odklonu společně vykonaných prací. Nedochozí k posilování soudržnosti skupiny.

2 KOMUNIKACE

„Komunikace ve smyslu sociálním, je odvozována z latinského „communicare“, což se rozumí jako „communem reddere“, tedy činiti společným a nese v sobě význam vzájemného společného sdělování. Ještě hlubší význam pojmu komunikace je obsaženo v latinské větě „communicare est multum dare“, „komunikovat znamená mnoho dávat“ (Jirásková, 2005, s. 73).

Obecně lze komunikaci definovat jako předávání informací, které probíhá ve vzájemné výměně mezi interakčními partnery, trvá v čase a má časovou nepřetržitost. Komunikací rozumíme sdělování informací a signálů, které přijímáme pasivně nebo aktivně. Pro mezilidskou komunikaci je charakteristická výměna symbolů. Aby k této výměně došlo, je nezbytné si dopředu určit pravidla pro vytváření symbolů a jejich použití. Komunikace probíhá verbálně nebo neverbálně.

Verbální komunikace znamená proces výměny informací mezi lidmi pomocí zvukových a grafických znaků.

Neverbální komunikací rozumíme mimoslovní sdělování, při kterém se nejčastěji používají gesta, mimika, zrakový kontakt, vzdálenost komunikujících, doteky, pohyby a postoje (Podgórecki, 1999).

Při komunikaci je důležité akceptovat druhého, který je sice jiný, ale je to také osobnost. Komunikace dovoluje generační propojování, jako setkání se u společných zájmů, témat hovoru, kdy starší učí a vzdělávají mladší generace a naopak starší se mohou učit od mladých. Mezigenerační komunikace přispívá k porozumění a dorozumívání a je nesmírně důležitá pro kvalitu života (Jirásková, 2005).

Podle Jiráskové (2005) může komunikaci ovlivňovat věk, prožité události a zkušenosti, sociální zázemí, ze kterého člověk pochází, rozdílně založené a rozvíjené vzdělání, zdravotní stav, kvalita mluveného i psaného projevu, bohatost verbálního projevu a představy o tom, co je etické a co ne.

Komunikace uspokojuje řady našich potřeb. Komunikace je potřebná pro naše fyzické zdraví. Neuspokojení fyzické funkce může vést až k sociální izolaci. Komunikací si utvrzujeme své ego. Jejím prostřednictvím se dozvídáme, kdo jsme. Pomocí komunikace se vzájemně spojujeme s ostatními lidmi. Tím uspokojujeme sociální potřebu. Poslední funkci,

kteřou podle Podgóreckiho (1999) uspokojujeme, je potřeba praktická, která spočívá v předávání a získávání prostých informací.

2.1 Problémy v komunikaci u starších lidí

Pro úspěšné stárnutí je účinným momentem potenciál komunikace. Při vzájemném dorozumívání se starými lidmi může docházet k obtížím. Vágnerová (2000) uvádí výčet problémů v komunikaci.

Staří lidé velmi často trpí nedoslýchavostí. Musí se na poslech více soustředit a to vyžaduje vynaložení více úsilí, které je dříve unaví. Staří lidé potřebují více času ke zpracování informací. Jsou v komunikaci pomalejší i s odpovědí a to může způsobovat nepochopení ze strany mladších generací, které se nechtějí jejich pomalému tempu přizpůsobit. Starý člověk se potýká s poruchami paměti. Špatně si vybavuje slovní výrazy a hůře si vzpomíná na jména. Obvyklá je u starého člověka tendence svoje sdělení opakovat, ať už kvůli pozornosti nebo kvůli nejistotě, zda jej komunikující partner správně pochopil. Často opakují své příhody z každodenního života. V jejich životě už mnoho změn nenastává, a proto přičítají velký význam i věcem, které se jiným mohou zdát banální. Starý člověk nerad komunikuje se skupinou. Na více lidí se musí více soustředit a to ho více unavuje. Komunikaci ruší i hluk a šum. Pro staré lidi je typická komunikace prostřednictvím témat o tělesných potížích. Uspokojují tak svou potřebu upoutat zájem blízkého člověka, ale i jakékoliv osoby. Staří lidé jsou mladšími stavěni do pozice pasivních příjemců určitých sdělení nebo pokynů. Neočekávají se od nich aktivnější reakce (Vágnerová, 2000).

2.2 Mezigenerační konflikty

K mezigeneračním neshodám vedou pokřivené názory a předpojatost rozdílných generací vůči sobě navzájem. Pro zvládání konfliktů je důležitá nejen komunikace, ale i uvědomění si skutečné příčiny nedorozumění (Jirásková, 2005).

„V obecném slova smyslu znamená konflikt každé nápadné, event. násilné střetnutí protikladných sil nebo tendencí, které se snaží uplatňovat svou nadvládu v téže oblasti. Samotné slovo konflikt je odvozeno z latinského conflictus, které znamená „srazit se spolu“ (Jirásková, 2005, s. 27).

Nejjednodušeji jde konflikt definovat jako nedorozumění mezi dvěma nebo více lidmi.

Konflikt není ani negativní ani pozitivní. Negativním nebo pozitivním se stává až podle reakce na něj. Z hlediska vztahového rozlišujeme konflikty intra-personální, inter-personální, intra-skupinové a inter-skupinové. Každý spor však ovlivňuje atmosféru vzájemných vztahů ve všech jejich oblastech. Do popředí vystupují hodnoty, potřeby a zájmy (Jirásková, 2005).

2.3 Předsudky a ageismus

Oslabením sociálních vazeb uvnitř rodiny se vytvořila propast, která způsobila, že příslušníci mladších generací nepocítují se starými lidmi sounáležitost, zařazují je do podřadnějších kategorií, s kterými nemají nic společného. Toto stanovisko pocítují i ke svým vlastním předkům (Vágnerová, 2007).

Tento pojem je odvozen z anglického slova age a znamená věk, stáří. Smysl ageismu vychází z negativní představy o starých lidech. Obecně ho můžeme označit jako „*společný předsudek vůči stáří*“ (Jirásková, 2005, s. 21).

Ageismus je pojem používaný pro staré lidi jako nežádoucí, neprospěšné a neschopné.

Ageismus nemá přesně vytyčené hranice. Je problematické určit jednotnou definici.

Butler (1975) uvádí: „*Ageismus můžeme chápat jako proces systematického stereotypizování a diskriminace lidí pro jejich stáří, podobě jako se rasismus a sexismus vztahují k barvě pleti a pohlaví. Staří lidé jsou kategorizováni jako senilní, rigidní ve svém myšlení a způsobech, staromódní v morálce a dovednostech*“ (In Vidovicová, s. 111).

Vágnerová (2007) vysvětluje ageismus jako postoj, který vyjadřuje obecně sdílené přesvědčení o nízké hodnotě a nekompetentnosti stáří. Pro stáří je typický celkový úpadek a zhoršení kvality života. Staří lidé mají nízký sociální status, společnost je spíše izoluje, aby nepřekáželi, už od nich nic významného neočekává. Ageismus vyjadřuje diskriminaci pouze na základě stáří. Všichni staří lidé bez rozdílu jsou považováni za méněcenné. Předsudky představují emocionální postoje na bázi iracionality a averze. Člověk neobjektivně vystupuje proti jiným lidem nebo skupinám. Předsudky se mohou vytvářet již v dětství, kdy rodiče formulovali naše názory. Mladí lidé trpí předsudky nad starými a naopak (Cibulec, 1980).

Předsudky se vztahují k představám, postojům a názorům, které jsou ovlivněny emocemi, citově zabarvené a způsobené nedostatečnou objektivní znalostí (Geist, 1992).

Předsudek lze chápat jako „kriticky nepřezkoumaný, citově zdůrazněný, často racionálně nezdůvodněný nebo nezdůvodnitelný úsudek (názor, soud), vytvořený nebo hotově přejatý jedincem nebo sociálním útvarem (skupinou atp.). Má charakter stereotypu, který se vytváří na jeho základě a na této bázi vede ke vzniku postoje“ (Geist, 1992, s. 318-319).

Ageismus, lze také pokládat za určitý druh předsudku.

Jirásková (2005) uvádí výčet předsudků, které mohou způsobovat negativní postoj ke starším lidem. Jeden z prvních atributů je nemoc. Starší lidé více trpí vážnějšími chorobami než mladí lidé. Senioři se již většinou nevěnují pohlavní aktivitě, proto se jako další předsudek uvádí impotence. K dalším důvodům základající ageismus patří ošklivost, pokles duševních schopností, duševní choroba a zbytečnost. Zbytečnost se vysvětluje jako neschopnost starších lidí pokračovat v práci. Mezi poslední vlivy se počítá izolace, chudoba, deprese a politická moc.

3 STÁŘÍ

„Stáří je obecným označením pozdních fází ontogeneze, přirozeného průběhu života. Je důsledkem a projevem geneticky podmíněných involučních procesů modifikovaných dalšími faktory (především chorobami, životním způsobem a životními podmínkami) a je spojeno s řadou významných změn sociálních. Všechny změny příčinné i následné se vzájemně prolínají, mnohé jsou protichůdné“ (Mühlpachr, 2004, s. 18).

Vágnerová (2007) rozděluje stáří na období raného stáří, které vymezuje 60-75 lety a období pravého stáří, které spadá do věkové kategorie 75 a více let.

Mühlpachr (2004) uvádí tři vymezení pojmu stáří. Kalendářní neboli chronologické stáří odpovídá dosažení určitého stanoveného věku. Každý člověk je odlišný, nelze proto přesně určit přesnou periodizaci chronologického stáří. Mühlpachr (2004) provedl kategorizaci stáří na mladé seniory, staré seniory a velmi staré seniory. Oproti tomu biologické stáří označuje hypoteticky úroveň involučních změn. Sociální stáří vymezujeme kombinacemi několika sociálních změn a splnění určitého kritéria, nejčastěji odchodem do důchodu. Jde o určitou sociální událost, dochází k změně rolí, proměně životního stylu a poklesu ekonomického zajištění.

Stáří je příkladem tzv. sociálního konstruktů, což znamená, že významy, jež s ním máme spojené, nejsou jeho přirozenou součástí, ale výsledkem toho, co jsme mu my sami přisoudili. Vnímání stáří se liší jak historicky, tak v různých kulturách a společnostech. Období, kdy končí střední věk a člověk se stává starým lze určit jen obtížně. Vnímání osoby jako staré je podmíněno i genderovými rolemi. Zpravidla máme sklon posuzovat jedince na základě jeho chronologického věku. Jinak vnímáme osoby třicetileté a jinak sedmdesátníky. Přehnanou váhu, kterou přikládáme údajům o biologickém věku, ukazují všudypřítomné poznámky o tom, zda někdo na svůj věk vypadá či nevypadá. A proto sílí snaha naborávat mýty a stereotypní představy o životě ve stáří. Pomyslná protikladnost mládí a stáří, staví stáří do nevýhodné pozice a činí z něj téměř obávané období života. Vyšší věk bývá automaticky spojován s různými nemocemi, obtížemi, úbytky sil, závislostí, neaktivitou, nepotřebností, chudobou či ošklivostí. Tyto úvahy lze přisoudit generalizujícím stereotypům, které zastírají to, co nechceme vidět, že stáří má i světlé stránky, radosti a výhody. Někteří lidé tuto předpojatost vůči stáří spojují s obecně rozšířeným strachem ze smrti. Současníci se smrti obávají více, než tomu bylo v minulosti, kdy smrt byla součástí každodenního ži-

vota. Nechtějí si přiznat, že smrt čeká i na ně. Současná společnost zdůrazňuje novost, mládí, aktivitu, sílu, svěžest a pro vrásky a šediny zde není místo (www.spvg.cz).

Ve stáří se vyskytují větší problémy se sociální adaptací. Staří lidé žijí ve společnosti, kterou pomáhali vytvářet, zatímco mládeži je tento svět již daný. Mladí mají sklony tuto společnost měnit a vytvářet ji podle svých představ. Lidé vyššího věku jsou více zaměřeni do minulosti. Vzpomínají na život, jaký žili, a na zkušenosti, které získali. Mladí se orientuje na budoucí život, na budování své životní dráhy (Alan, 1989). Mladí vyniká svou životní silou, aktivitou a touhou po všem novém. Oproti tomu u starších generací si vážíme jejich zkušenosti a moudra. Mladí je více přizpůsobivější, mnohdy však nerozvážné. Starší bývají stálejší a mají zaběhnutý, stereotypní život. Staří lidé si své mládí už prožili, a proto jsou více tolerantnější, ale i přesto mají sklon mladé podceňovat (Cibulec, 1980).

3.1 Adaptace na stáří

Každý člověk prožívá začátek stárnutí rozdílně. Vágnerová (2000) představuje pět modelů, jak se člověk s touto změnou může vypořádat.

První a zároveň nejlepší způsob nastává, pokud starý člověk stáří akceptuje, je aktivní a snaží se toto období co nejlépe zvládnout. Druhý model představuje člověka realistického ale neaktivního. Vystupuje v pasivní roli, je závislý na pomoci druhých lidí. Nemá žádnou motivaci k jakékoliv činnosti. Nedbá na to, jak vypadá. Třetí model neakceptuje stárnutí. Překypuje aktivitou, odmítá být závislý na pomoci druhých a dbá na úpravu zevnějšku. Do čtvrté možnosti spadá člověk, který je realistický a zároveň pesimistický. Stáří se mu jeví jako velká katastrofa. Může se objevit i násilné chování. Jedinec je nejistý a agresivní. Poslední a nejhorší způsob přizpůsobení ukazuje pátý model adaptace. Starý člověk úplně rezignuje a je pesimistický. Charakteristický je výskyt depresí a pasivity. Tento model je pouze krajní alternativou (Vágnerová, 2000).

3.2 Rané stáří

Rané stáří je podle Vágnerové (2007) označováno za poslední etapu života. Je vymezeno věkem 60 – 75 let. Tuto etapu nazýváme postvývojovou fází, protože již byly realizovány všechny schopnosti rozvoje.

“Přináší nadhled a moudrost, pocit naplnění, ale také úbytek energie a nezbytnou proměnu osobnosti směřující k jejímu konci. Je obdobím relativní svobody, ale i dobou kumulace nevyhnutelných ztrát ve všech oblastech. Rané stáří, resp. třetí věk, je obdobím života, v němž sice dochází k evidentním změnám daným stárnutím, které ale nemusí být ještě tak velké, aby staršímu člověku znemožnily aktivní a nezávislý život“ (Vágnerová, 2007, s. 299).

Pro stáří je nejdůležitější úkolem dosáhnout integrity. Je potřebné, aby starý člověk hodnotil svůj život jako ukončené dílo a připravil se tak na jeho konec. Pro dosažení integrity je nezbytné být pravdivý sám k sobě, vidět svůj život jaký byl, s jeho dokonalostmi i nedokonalostmi. Po dosažení integrity starý člověk lépe chápe svůj život jako nedílnou součást generační posloupnosti. Stabilizace a generalizace postoje k životu umožňují nadhled. Ten pomáhá k širšímu pochopení života ve všech jeho souvislostech. Pro starého člověka je důležité věřit v pozitivní naději, která zahrnuje úspěšné pokračování generace. I když ubývá vlastních sil, má potřebu být pro ostatní nějak prospěšný a užitečný. Toto období představuje vrchol osobnostního rozvoje. V raném stáří není ještě velmi znatelný úbytek tělesných a duševních schopností. Starý člověk může žít uspokojivě a nezávisle. Má větší svobodu v rozhodování o sobě a o svém životě, není tak zatěžován povinnostmi, necítí nutnost udržovat profesní a společenské postavení. Starý člověk nemá tendenci něco měnit, má sklon bránit se jakýmkoliv změnám. Uvědomuje si, že už nelze nic zásadně změnit. Jeho dosažené zkušenosti, úspěchy a pozitivní zážitky mu však zůstanou navždy a stávají se součástí jeho osobnosti (Vágnerová, 2007).

3.3 Změny v raném stáří

Ve stáří dochází ke ztrátě mnoha rolí a úpadku různých kompetencí, které byly součástí identity. Identita je dána příslušností k určitým lidem, sociální skupině, místu. Důležitou součástí identity je rodina, vztah k dětem a vnoučatům. Místo, kde žije a společenská skupina tvoří také nedílnou součást identity. Ve stáří se zhoršuje tělesný a duševní stav. Člověk ve stáří trpí polymorbiditou, což znamená, že ho postihuje větší počet různých nemocí. Změna nastává ve vizáži a to je důsledek toho, že jsou tyto lidé označováni za starce a ostatní k nim tak přistupují. Jejich sociální status je tím negativně ovlivněn. Ve stáří se mění i mnohé psychické funkce. Dochází k různým strukturálním a funkčním změnám, zhoršují se adaptační schopnosti a postupně klesají funkční rezervy, včetně inteligence.

Staří lidé jsou celkově pomalejší, déle se rozhodují, bývají dříve unavenější (Vágnerová, 2000). Zhoršuje se smyslové vnímání. Starý člověk začíná hůře slyšet a hůře vidět. Díky těmto změnám klesá výkon při pracovních činnostech, omezuje se čtení a poslouchání hudby. Tato proměna může způsobovat větší úrazovost (Langmeier, 1998). Staří lidé proto musejí používat kompenzační pomůcky a více se soustředit, aby všechno správně zachytili. Ve stáří dochází k problémům s pamětí, s uchováváním i vybavováním. Změny v intelektu jsou však individuální, záleží na mnoha faktorech. Nejlépe si staří lidé uchovávají schopnost používat dříve osvojené znalosti a způsoby uvažování. Proto se hůře přizpůsobují novým situacím a všemu novému. Upřednostňují rutinu a stereotyp. Nastávají změny i v emoční reaktivitě, staří lidé bývají více citově labilnější a hůře své emoce ovládají. S ubýváním všech kompetencí může dojít k úpadku všech projevů vůle, k rezignaci až apatii. Starý člověk mění své potřeby, vzrůstá potřeba citové jistoty, bezpečí a stability. Snižuje se potřeba učení a stimulace. Starý člověk se cítí citově ohrožený, a proto se více fixuje na vlastní rodinu, děti a vnoučata (Vágnerová, 2000). Jako velmi významnou roli stáří Langmeier (1998) připisuje roli prarodičů. Ti učí svá vnoučata hodnotám a postojům. Předávají jim rodinou historii. V neposlední řadě jsou prarodiče pro vnoučata modelem stáří a jejich budoucí prarodičovské role (Langmeier, 1998). Staří lidé tráví více času se svými vrstevníky, protože mají pocit, že mladým nerozumí a nestíhají jim. Potřeba seberealizace úplně nevymizela, je uspokojována prostřednictvím vzpomínek. Přichází strach z nemocí, z opuštěnosti, ale i ze smrti. Je kladen větší důraz na zachování sebeúcty a na pokračování další generace. Starý člověk má omezenější sociální kontakty, koncentruje se více na svou rodinu, přátele a známé v nejbližším okolí. Sociální status starého člověka výrazně ovlivňuje odchod do důchodu. Ztrácí pracovní roli a přijímá roli anonymního důchodce. Starý člověk se na jedné straně na důchod těší, bude mít svůj klid, může se věnovat různým činnostem, ale na druhé straně má strach ze ztráty sociální pozice, ztráty kontaktů. Stává se nepřínosným pro společnost. Spokojenost v manželství ve stáří má vzrůstající tendenci. Životní partner představuje oporu a uspokojuje řadu psychických potřeb. Jeho ztráta představuje jednu z nejzávažnějších zátěží. Vztahy s dětmi a vnuky jsou stabilnější a vyrovnanější (Vágnerová, 2000).

3.4 Role prarodiče

Prarodičem se člověk stává v různém věku. V této roli setrvává přibližně 25 let svého života. Vztah prarodiče s vnoučaty bývá zpravidla uvolněnější než s vlastními dětmi. Prarodiče představují emocionální podporu a ochranu. Mladší generaci předávají rodinnou minulost a tradice prostřednictvím příběhů (Vágnerová, 2007).

Každý člověk se do role prarodiče vžívá jiným způsobem. Přizpůsobení se nové roli ovlivňuje mnoho faktorů: věk, celkové postavení rodiny, profesionální kariéra, místo, kde rodina žije, počet vlastních dětí, ekonomická situace, ideové postoje aj. (Matějček, 1997).

„Prarodiče patří do rámce našich vztahů. Patří k hnízdu, ze kterého člověk pochází. Ať už člověk toto hnízdo miluje, odmítá, opouští nebo integruje do své dospělosti - jsou v něm ukryty prvky naší vlastní identity. Vzpomínky na dětství jsou jako cesta do vlastní minulosti.“ (Hauserová-Schönerová, 1996, s. 12).

Matějček (1997) označuje prarodiče za první sociální pomocnou instituci, která nastupuje tehdy, když rodiče selhávají a děti jsou v ohrožení. Prarodiče neočekávají za svou pomoc hmotnou ani morální odměnu. Prarodiče vnímají vnoučata jako svědectví o pokračování svého rodu, svého genetického vkladu, svého života. Podle Matějčka (1997) je vztah k vnoučatům podmíněn vztahem prarodičů k jejich dětem a k jejich partnerovi.

Prarodiče jsou tu pro nás, abychom jim mohli naslouchat, pozorovat je, přijímat nebo odmítat jejich názory a jejich hodnotový systém. Prarodiče představují pojítka mezi minulostí a přítomností. Prarodiče jsou těmi, kteří dokáží svým vnoučatům pomáhat doprovázet jejich sny a fantazie. Vytváří prostředí, které dětem usnadňuje vytvořit si volný prostor k přirozenému projevu (Hauserová-Schönerová, 1996).

Prarodiče představují strážce rodové tradice, nositele technických i životních zkušeností. Vnoučata se k prarodičům chovají jinak než ke svým rodičům. Přistupují k nim s úctou, představují pro ně emoční podporu a v různých vývojových fázích se na ně obrací a hledají u nich podporu a pomoc (Matějček, 1997).

3.5 Proměny vztahů vnoučat a prarodičů

Vztah prarodiče a vnoučat se mění v závislosti na věku. Vágnerová (2007) uvádí tři fáze proměn těchto vztahů. Jako první nastává fáze asymetrického vztahu autority prarodiče

k vnukům. Tato etapa je charakteristická pro mladší stáří. Prarodiče se starají o vnoučata v předškolním nebo raném školním věku. Vystupují jako autority a významné osobnosti, které jsou vnoučaty akceptovány. Jakmile vnoučata začnou dospívat, změní se i jejich postoj k prarodičům. Nastává druhá fáze, fáze postupné symetrizace rolí. Ochota dospívajících, trávit s prarodiči společný čas a svěřovat se jim, klesá. Prarodiče jejich postoj špatně snáší, začínají být více vztahovační. Mají pocit bezvýznamnosti a citové ztráty. Ztrátu role se snaží kompenzovat finančním dary a přílišnou angažovaností do života dospívajících. Chtějí vnoučata idealizovat podle sebe. Poslední fáze nové asymetrie nastává, když jsou stáří lidé odkázáni na pomoc druhých, mladších členů rodiny. Obnovuje se solidarita vnuků se starými prarodiči. Mladí lidé přijímají novou roli, která vyžaduje zodpovědnost za své prarodiče. Nejsou sice zcela schopni pečovat o staršího člověka, ale velkou mírou se na péči podílí. Smrt prarodiče představuje symbolický mezník mezi dětstvím a dospělostí (Vágnerová, 2007).

4 ADOLESCENCE

Vágnerová (2005) období adolescence vymezuje mezi 15. až 20. rokem života jedince.

Tento věk je význačný pohlavním dozríváním a ukončením profesní přípravy. Představuje pomyslný mezník mezi dětstvím a dospělostí. Mladí lidé se snaží, co nejdříve zbavit dětských atributů a sociální podřízenosti. Odpovědnost a povinnosti s tím spojené však přijímají obtížně a neochotně. Hlavní úkolem adolescenta je dosažení přijatelného sociálního postavení, vytvoření formy vlastní identity a zvládnutí vlastní proměny. Kulturní a společenské podmínky ovlivňují průběh dospívání. V mládí se mění společenské pozice jedince (Vágnerová, 2005). Adolescent je velmi zaujat svým zevnějškem. Tělesný vzhled tvoří součást jeho identity. Mladý člověk se potřebuje líbit ostatním. Zvyšuje se tak jeho sebevědomí, které může být sníženo díky různému znevýhodnění. Atraktivita je prostředkem k dosažení sociální pozice a prestiže. Adolescent je akceptován jako dospělý a ostatní očekávají, že se podle své role bude i chovat. Dosažení plnoletosti v 18 letech představuje svobodu za své rozhodování, ale také odpovědnost za své chování. Mladí lidé dokáží přijmout normy společnosti, zaujímají k nim svá stanoviska a rozhodují se, která budou akceptovat a která odmítnou (Vágnerová, 2000). Mladí lidé se chtějí odlišovat od ostatních. Zakládají formální i neformální uskupení. Mají vlastní styl vyjadřování, vlastní trendy v oblékání (Langmeier, 1998). V adolescenci se utvářejí mužské a ženské role, které jsou důležitou složkou identity mladého člověka. Dospívající se identifikuje podle skupin, do kterých náleží. Stabilizují se vztahy s rodiči a rozvíjí se styky s vrstevníky, zejména v oblasti přátelství. Adolescence je obdobím zamilovanosti, ve kterém dochází k prvnímu sexuálnímu styku. Dospívající není dostatečně zralý pro stabilní vztah, proto se vztah brzy rozpadá. Adolescent se odpoutává od rodiny a fixuje se více na své vrstevníky, se kterými má společné potřeby a zájmy. Vrstevníci pomáhají jedinci emancipovat se od rodiny a postupně se osamostatnit. Na konci tohoto období mnoho mladých lidí ukončuje školní docházku a nastupuje do zaměstnání (Vágnerová, 2000).

5 SOCIÁLNÍ SLUŽBY

„Prostřednictvím sociálních služeb je zajišťována pomoc při péči o vlastní osobu, zajištění stravování, ubytování, pomoc při zajištění chodu domácnosti, ošetřování, pomoc s výchovou, poskytnutí informace, zprostředkování kontaktu se společenským prostředím, psycho- a socioterapie, pomoc při prosazování práv a zájmů“ (www.mpsv.cz)

Řešením problémů jedinců, rodin a skupin se zabývá stát, samosprávy a nestátní subjekty. Působením sociálních služeb se mohou občané podílet na všech stránkách společnosti. Je zajištěno dodržování lidských a občanských práv a nedochází k sociálnímu vyloučení. Sociální služby jsou poskytovány občanům s ohledem na jejich zdravotní stav a věk, dále osobám, které nemohou překonat svou tíživou sociální situaci. Jedná se především o rodiny s dětmi, osoby těžce zdravotně postižené, seniory a osoby společensky nepřizpůsobivé (Kozlová, 2005).

Sociální služby snižují sociální a zdravotní rizika, která mohou vzniknout v důsledku životního stylu uživatele. Kladou si za cíl zachování stávající soběstačnosti uživatele této služby, mají snahu vrátit osobu do vlastního domácího prostředí, chtějí obnovit nebo alespoň zachovat její původní styl života. Snaží se o rozvíjení schopností osob a umožnit jim vést samostatný život. Sociální služby se orientují na poskytování pomoci při osobní hygieně, pomoc při zvládnutí běžných činností související s péčí o vlastní osobu, poskytují stravu nebo pomáhají při zajišťování stravy, umožňují ubytování nebo pomoc při jejím zajištění, napomáhají zajistit chod domácnosti. Poskytují poradenství, výchovné, aktivizační, terapeutické a vzdělávací činnosti. Zprostředkovávají kontakt se společenským prostředím. Pomáhají při prosazování práv a zájmů uživatelů. Činnosti při poskytování sociálních služeb se odvíjí od druhu sociální služby (www.mpsv.cz).

Vybavenost sociálními službami se odlišuje podle regionu. Podoba sociálních služeb je závislá na demografickém vývoji a ovlivňují ji demografické ukazatele. Jako nejdůležitější se jeví porodnost, úmrtnost, počet obyvatel a věková struktura země (Kozlová, 2005).

5.1 Sociální služby pro seniory

5.1.1 Domovy pro seniory

Cílem sociální služby je podporovat soběstačnost člověka a zajistit podmínky pro důstojný a aktivní život. Domovy pro seniory slouží pro osoby, které si nejsou schopné zajistit své životní potřeby ve vlastním prostředí. Osoby mající zdravotní potíže nebo vysoký věk. Rodina ani terénní služby nemohou jejich situaci řešit (Kozlová, 2005). Domov poskytuje dlouhodobé pobytové služby pro seniory, kteří vyžadují pomoc jiné osoby. Sociální služby zahrnují pomoc při péči o vlastní osobu, při osobní hygieně nebo umožňují poskytnutí podmínek pro osobní hygienu. Poskytují stravu a zprostředkovávají kontakty se společenským prostředím. Realizují aktivizační činnosti a pomáhají při prosazování práv a zájmů. Uživatelé si pobyt a služby s tím spojené hradí sami (www.mpsv.cz).

5.1.2 Pečovatelská služba

Pečovatelská služba umožňuje občanům žít ve vlastním přirozeném prostředí. Sociální služby jsou poskytovány převážně v domácnostech uživatelů. Služby jsou určeny pro občany, kteří si ze zdravotních nebo jiných důvodů nejsou schopni zajistit své potřeby sami. Služby zahrnují pomoc při osobní hygieně, zajištění chodu domácnosti, zprostředkování kontaktu se společenským prostředím a pomoc při prosazování práv a zájmů (www.mpsv.cz).

5.1.3 Sociální poradenství

Cílem služby je poskytovat uživatelům informace o jejich právech a povinnostech. Předkládat návrhy řešení jejich sociálně nepříznivé situace a napomáhat k jejímu vyřešení (Kozlová, 2005).

5.1.4 Sociálně zdravotní služby

Cílovou skupinu tvoří osoby, které nepotřebují akutní zdravotní lůžkovou péči, ale jsou odkázáni na pomoc druhé osoby. Nejsou schopni zvládat běžné úkony a z objektivních důvodů není možné pomoc realizovat v domácím prostředí. Služby se poskytují v pobytových zařízeních sociálních služeb nebo také v pobytových zdravotnických zařízeních (www.mpsv.cz).

5.1.5 Osobní asistence

Osobní asistence je poskytována osobám se zdravotním postižením a seniorům, kteří vyžadují pomoc jiné osoby. Služby se konají vždy v dohodnutém rozsahu a čase. Uživatel si tyto služby platí (www.mpsv.cz).

II. PRAKTICKÁ ČÁST

6 METODOLOGICKÁ ČÁST

6.1 Cíl výzkumu

V empirické části své bakalářské práce jsem se zaměřila na hledání odpovědi na hlavní výzkumnou otázku „Jaké jsou vztahy mezi vnoučaty a prarodiči v pobytovém zařízení?“ Odchod prarodiče do domova pro seniory je velkou změnou, která naruší jeho dosavadní styl života. Cílem výzkumu bylo zjištění vztahů vnoučat a seniorů, kteří odešli do pobytového zařízení. Zajímalo mě, jakými způsoby u nich probíhá komunikace. Zda znají své povahové vlastnosti, své zájmy. Jak tráví společný čas a jaké mají o sobě vzájemné informace.

6.2 Výzkumná strategie

Zvolila jsem si kvalitativní výzkum, jelikož dovoluje studovat případy do hloubky, jedná se o hloubkové studium jednotlivých případů. Hendl (2005) uvádí, že pro kvalitativní strategii je charakteristický výběr tématu a určení výzkumné otázky. Výhoda spočívá v možnosti doplňování otázek v průběhu výzkumu, během sběru a analýzy dat. Kvalitativní výzkum se vyznačuje vyhledáváním a analyzováním jakékoliv informace, která vede k lepšímu pochopení výzkumných otázek. Výzkumník provádí deduktivní a induktivní závěry. Pozorovatel pracuje s menší skupinou jedinců. Výsledky výzkumu nelze jako v kvantitativním výzkumu zobecnit na populaci, vztahují se pouze na vybraný vzorek.

6.2.1 Polostrukturovaný rozhovor

Podle Hendla (2005) jsem zvolila rozhovor pomocí návodu. Návod představuje seznam otázek, na které je nutné se v rozhovoru zeptat. Výhoda spočívá v možnosti přizpůsobit formulace otázky podle vzniklé situace.

6.3 Výzkumný problém

Za cíl jsem si zvolila zjištění odpovědi na hlavní výzkumnou otázku: „Jaké jsou vztahy vnoučat a prarodičů v pobytovém zařízení?“

6.4 Výzkumný vzorek

Zvolila jsem předem danou strukturu výběru, kdy podmínky výběru jsou předem známé. Musela jsem provést totální výběr, neboť počet objektů byl malý (Hendl, 2005). Výzkumnou jednotku tvoří senioři z Domova pro seniory Napajedla a jejich vnoučata. Konkrétněji jsem si zvolila čtyři seniory, kteří spadají do období raného stáří, tedy do věku 60 – 75 let a žijí v Domově pro seniory Napajedla. Vnoučata seniorů musí splňovat podmínku adolescentního věku, období 15 – 20 let. Tento věk jsem zvolila, protože v této fázi života se člověk ocitá mezi dospíváním a dospělostí a jeho životní hodnoty se mění. Separuje se od rodiny a tráví více času se svými vrstevníky. Výzkumu se zúčastnily čtyři ženy z Domova pro seniory v Napajedlích ve věku 67-74 let a vnučky seniorek ve věku 19-20let.

6.5 Sběr dat

Rozhovory byly realizovány na konci měsíce března a na začátku měsíce dubna. Všechny probíhaly v Domově pro seniory Napajedla. Rozhovory se seniory se konali v jejich přirozeném prostředí, na jejich pokojích. Aby se respondenti cítili příjemně, požádala jsem o doprovod sociální pracovníci daného zařízení. Rozhovory s jejich vnoučaty se uskutečňovaly v kanceláři sociální pracovníce, vždy pod jejím dohledem. Rozhovory jsem nahrávala na mobilní telefon. Zvolila jsem si podle Hendl (2005) doslovnou transkripci dat. Jedná se o proces převodu mluveného slova do písemné podoby. Technika je velmi časově náročná, ovšem pro vyhodnocení nezbytnou podmínkou. Součástí rozhovoru jsou vyplněné záznamové archy všech respondentů. Zaznamenala jsem si jejich věk, stav a zaměstnání. Respondentům jsem se představila a uvedla je do tematiky mé práce, seznámila je s anonymitou dat, podmínkami nahrávání. Dotázaní respondenti s nahráváním souhlasili. Rozhovory trvaly 5-15 minut. Přepisy rozhovorů přikládám v příloze.

6.6 Realizace výzkumu

Výsledky výzkumu jsem zpracovala metodou analýzy zakotvené teorie pomocí axiálního kódování. „V průběhu axiálního kódování výzkumník uvažuje příčiny a důsledky, podmínky a interakce, strategie a procesy a tvoří tak „osy“ propojující jednotlivé kategorie. Aby výzkumník odhalil vztahy mezi různými kategoriemi, musí zkoumat, které kombinace znaků v kategorii jsou propojené s jinou kombinací znaků v jiné kategorii“ (Hendl, 2005, s. 248).

Jednotlivé otázky výzkumu jsem zařadila do pěti kategorií.

1. kategorie – Umístění do pobytového zařízení

Do této kategorie jsem zařadila otázky týkající se odchodu do Domovy pro seniory Napajedla. Zajímalo mě, jaké důvody přiměli seniory k volbě života v pobytovém zařízení. Jak umístění prožívali a jestli toho rozhodnutí ovlivnilo rodinné vztahy. Zjišťovala jsem, jestli vnoučata seniorů znají důvody k odchodu do domova, zda vědí, jak dlouho prarodič v zařízení žije, jak jejich odchod prožívala a jestli s ním souhlasila. Na závěr jsem zjišťovala četnost návštěv vnoučat.

Otázky pro seniory v pobytovém zařízení

DVO 1: Od koho jste se dozvěděla o sociálních službách v domově pro seniory?

DVO 2: Jaké důvody Vás vedli k využití těchto služeb? Rozhodla jste se ze zdravotních důvodů, sociálních důvodů (nízký důchod, úmrtí partnera,..), přiměli Vás k tomu rodinné důvody, uvolnila jste svým odchodem bydlení?

DVO 3: Jak dlouho už v domově pro seniory žijete?

DVO 4: Ovlivnilo Vaše umístění do pobytového zařízení rodinné vztahy?

DVO 5: Jaká změna se projevila v chování u rodinných příslušníků?

DVO 6: Jak jste odchod do zařízení sama prožívala?

DVO 7: Jak často Vás vnoučata navštěvují?

Otázky pro vnoučata seniorů z pobytového zařízení

DVO 1: Jaký je Váš názor na rozhodnutí babičky o umístění do domova pro seniory?

DVO 2: Jak jste odchod prarodiče prožívala?

DVO 3: Jaké důvody si myslíte, že ji k tomu přiměly?

DVO 4: Jak dlouho babička v zařízení žije?

DVO 5: Ovlivnilo umístění do pobytového zařízení rodinné vztahy?

DVO 6: Nastala nějaká změna v chování u rodinných příslušníků?

DVO 7: Jak často babičku navštěvujete?

2. kategorie – Charakteristika rodinného příslušníka

V této sekci jsem se zaměřila na spontánní popis obou příslušníků rodiny. Chtěla jsem vědět, zda znají své povahové vlastnosti, silné, slabé stránky. Důležité pro mě bylo zjistit, co pro sebe navzájem znamenají a jestli by u sebe uvítali nějakou změnu, popřípadě jakou.

Otázky pro seniory z pobytového zařízení

DVO 1: Kolik máte vnoučat?

DVO 2: Kolik mají let?

DVO 3: Rozumíte si spolu?

DVO 4: Co Vás první napadne při vzpomínce na své vnouče?

DVO 5: Jaké má povahové vlastnosti?

DVO 6: Silné a slabé stránky?

DVO 7: Co pro Vás vnouče znamená?

DVO 8: Jakou změnu byste u vnoučete uvítala?

DVO 9: Co si myslíte, že se Vašemu vnoučeti na Vás nelíbí?

Otázky pro vnoučata seniorů z pobytového zařízení

DVO 1: Pocházíte z otcovi nebo z matčiny strany?

DVO 2: Jaký vztah mají rodiče k babičce?

DVO 3: Ovlivňuje Vás jejich chování?

DVO 4: Jak byste popsala babičku?

DVO 5: Jaké má povahové vlastnosti?

DVO 6: Silné a slabé stránky?

DVO 7: Co pro Vás znamená?

DVO 8: Jakou změnu byste u prarodiče uvítala?

DVO 9: Co si myslíte, že se babičce na Vás nelíbí?

3. kategorie – Komunikace

V této kategorii jsem se zaměřila na způsoby komunikace, které mezi prarodiči a vnučkami probíhají, zda udržují tělesný kontakt, o čem si spolu povídají při společné návštěvě a jestli se navzájem svěřují se svými problémy.

Otázky pro seniory z pobytového zařízení

DVO 1: Jakým způsobem spolu komunikujete?

DVO 2: Udržujete spolu tělesný kontakt?

DVO 3: O čem si spolu povídáte?

DVO 4: S čím se Vám vnouče svěřuje?

Otázky pro vnoučata seniorů z pobytového zařízení

DVO 1: Jakým způsobem spolu komunikujete?

DVO 2: Udržujete spolu tělesný kontakt?

DVO 3: O čem si spolu povídáte?

DVO 4: Svěřuje se Vám babička se svými problémy?

4. kategorie – Společný čas

Pro tuto část bylo důležité zjistit, jak tráví prarodiče a vnoučata společný čas. Chtěla jsem se dozvědět, zda nadále oslavují tradiční svátky a jestli je tráví doma nebo je slaví v zařízení.

Otázky pro seniory z pobytového zařízení

DVO 1: Jak trávíte společný čas?

DVO 2: Které tradiční svátky společně s vnoučetem oslavujete?

DVO 3: Slavíte svátky v zařízení nebo v domácím prostředí?

Otázky pro vnoučata seniorů z pobytového zařízení

DVO 1: Jak trávíte společný čas?

DVO 2: Které tradiční svátky společně oslavujete?

DVO 3: Slavíte svátky v zařízení nebo v domácím prostředí?

5. kategorie – vzájemné informace

V poslední kategorii jsem se chtěla dovědět, jaké aktuální informace mají vnoučata o svých prarodičích a co o vnoučeti ví prarodiče nejnovějšího. Zajímalo mě, co považují senioři za vnuččiny úspěchy a naopak jaké úspěchy si u nich vnoučata cení. Hledala jsem odpověď na otázku, zda znají vzájemně své zájmy, přání a sny. Na závěr mě zajímalo, jaká životní moudra a zkušenosti svým vnoučatům prarodiče předali.

Otázky pro seniory z pobytového zařízení

DVO 1: Jaké aktuální informace máte o svém vnoučeti?

DVO 2: Co ho baví?

DVO 3: Jakého úspěchu v životě dosáhl?

DVO 4: Jaké jsou jeho přání a sny?

DVO 5: Jaká životní moudra a zkušenosti si myslíte, že jste vnoučeti předala?

Otázky pro vnoučata seniorů z pobytového zařízení

DVO 1: Jaké aktuální informace máte o své babičce?

DVO 2: Co ji baví?

DVO 3: Co považujete za její životní úspěch?

DVO 4: Jaké jsou její přání a sny?

DVO 5: Které životní moudra a zkušenosti Vám prarodič předal?

DVO 6: Které Vám byly v životě užitečné?

7 VÝSLEDKY VÝZKUMU A JEJICH INTERPRETACE

Kategorie: Umístění do pobytového zařízení

Nejčastější důvody, které senioři uvedli pro umístění do domova pro seniory, byli zdravotní. Pouze respondentka č. 2a uvedla problémy v rodině. Všechna dotazovaná vnučata znala, nebo se správně domnívala, proč se jejich prarodiče rozhodli k tomuto řešení. Věděla také, jak dlouho už v domově prarodič žije. O sociálních službách Domova pro seniory v Napajedlích se senioři dozvěděli z časopisu, od sociální pracovnice, která v zařízení pracuje a respondentky 1a a 4a získaly informace od známých.

Jaké důvody Vás vedli k využití těchto služeb?

„No protože sem doma nebyla už spokojená. Nevěsta mojého syna se mnů nemluvili a tak jsem si dala jako tady žádost a...“. (respondentka 2a)

Jaké důvody si myslíte, že ji k tomu přiměly?

„Asi, že tam měla už problémy a cítila, že už tam není jako už jak kdyby doma. Už jí to dali najevo a vlastně mladí už si tam stavěli už svoje taky takže“. (respondentka 2b)

Respondentky téměř totožně přiznávají, že odchod do domova prožívaly zprvu těžce, ale brzy se adaptovaly. Pouze respondentka 2a uvádí, že odchod snášela dobře. Vnučky se shodují, že odchod rodinného člena nenesly snadno. Respondentky 1b a 2b s rozhodnutím o umístění do pobytového zařízení souhlasily, protože se domnívaly, že to bylo pro babičku nejlepší řešení. Respondentka 3b zprvu nesouhlasila, ale po uplynutí nějaké doby se jí tento čin jevil jako vhodný. Respondentka 4b s umístěním vůbec nesouhlasila.

Jak jste odchod do zařízení sama prožívala?

„No tak to se prožívá někdy trošku aj s tů slzičků, ale velice brzo mě to přešlo, protože tady se opravdu mají snahu o nás postarat, né enom po té zdravotní stránce, ale taky využívají ten čas náš volný pro různé takové dobré věci, které nás bavíju“. (respondentka 1a)

„No tak, dobře no, tak velice dobře. Sem tady spokojená su tam byla a su a takže...“. (respondentka 2a)

Jak jste odchod prarodiče prožívala?

„No, relativně těžce. Babička vlastně vyrůstala jsem hned vedle ní. Máme baráky vedle sebe, takže odmalička jsem vyrůstala s ní a je to takové, jak to říct, je to prostě zásah do soukromí“. (respondentka 1b)

Jaký je Váš názor na rozhodnutí babičky o umístění do Domova pro seniory?

„Já s tím souhlasím. Jakože názor, já si myslím, že tady jí poskytnou daleko lepší péči, než jsme schopni my doma, takže tady s tímhle souhlasím“. (respondentka 1b)

„No tak ze začátku když jsem se to dozvěděla, tak sem s tím nesouhlasila, ale po rozhovoru s babičkou, když už tam bydlela nějaký měsíc, tak jsme si všichni asi uvědomili, že to bylo to nejlepší řešení“. (respondentka 3b)

„Tak nesouhlasila jsem s tím, ale babička chtěla, že kvůli zdravotnímu stavu“. (respondentka 4b)

Všechny respondentky jednoznačně tvrdí, že odchod do zařízení nijak nenarušilo rodinné vztahy a nenastala žádná změna v chování u jejich rodinných příslušníků. Respondentka 1a dokonce tvrdí, že rodinné vztahy se vylepšily. Vnučata své prarodiče navštěvují podle času, zpravidla jednou až dvakrát do měsíce. Pouze respondentka 2b babičku navštěvuje téměř každý den, protože pracuje v zařízení jako uklízečka.

Ovlivnilo Vaše umístění do pobytového zařízení rodinné vztahy?

„Nee, rodinné vztahy vylepšily. Protože přece jenom ty děti nemají tolik času, jak tady je a tady je ten život, není takový pustý, tady je život takový plnohodnotnější“. (respondentka 1a)

Jak často babičku navštěvujete?

„Tak vzhledem k tomu, že tady pracuju tak jako ju vidím denně. A moje mamka vlastně, každý týden, každý víkend za ní skoro je a její vlastně sestra je tady taky jednou za čtrnáct dní. Aspoň jednou za měsíc spolu jsme vždycky mám čas s ní být“. (respondentka 2b)

„Jak kdy, podle času. Někdy třikrát, dvakrát do měsíce. Někdy častěji“. (respondentka 4b)

Jak často Vás vnučata navštěvují?

„No pokud jim čas dovolí, tak dost často“. (respondentka 4a)

Kategorie: Charakteristika rodinného příslušníka

Respondentky si pamatují počet svých vnoučat i jejich přibližný věk a uvádí, že si se všemi vnoučaty rozumí. Respondentky 1b a 4b pochází z otcovi strany a zbylé dvě respondentky pochází ze strany matky. Rodiče respondentek mají kladný vztah ke svým rodičům, proto je jejich vztahy neovlivňují. Tři respondentky při spontánní vzpomínce na svá vnoučata uvádí příhody z minulosti. Respondentce 1a se vybaví radost. Dvě respondentky popisují babičku kladnými charakterovými vlastnostmi, respondentka 1b uvádí horší povahové vlastnosti své babičky a respondentka 2b vyzdvihuje její lidskost a dobrotu.

Co Vás první napadne při vzpomínce na své vnouče?

„Tak tu jsem vychovala od malička, protože stavili, tak jsem ju brala z autobusa a vracela do autobusa. No a prostě dodnes su její babička“. (respondentka 3a)

„Radost. Protože, to je přece radost, vlastnit takového člověka“. (respondentka 1a)

Jak byste popsala babičku?

„Babička, hodná, rozumná. Tož, prostě babička“. (respondentka 4b)

„Babička? Babička nyní je maličko paličatá, tvrdohlavá. Ale tak to asi ke stáří patří. Nebo jakože celkově ta její povaha, prostě nebo jaká je, tak to asi patří ke stáří“. (respondentka 1b)

„No to je hrozně hodný člověk. Hrozně od srdce. Ona má prostě hodně pro nás udělala a brávala si nás prostě na prázdniny k ní a ona by se pro nás, já si myslím, že rozkrájela. Kdyby neměla mět sama pro sebe tak pro nás určitě jo“. (respondentka 2b)

Senioři neuváděli silné stránky svých vnoučat, šlo spíše o chování. Slabé stránky vůbec nevedli nebo je neznají. Vnoučata uvedli jako kladné stránky hlavně, že je babička hodná, dává lásku. Pouze respondentka 4b žádnou kladnou vlastnost nevedla. Podle vnoučat jsou babičky tvrdohlavé a poučují. Dvě respondentky se domnívají, že babičky určitě slabé povahové stránky mají, ale nedokáží uvést, jaké to jsou.

Jaké má vnouče povahové vlastnosti? Silné a slabé stránky?

„My vycházíme dobře, ona vždycky dojde pěkně rozesmátá. Pěkná. Vyhoví, co potřebuju“. (respondentka 3a)

Jaké má babička povahové vlastnosti? Silné a slabé stránky?

“Silné a slabé stránky? Tak silné jako každá babička má nás ráda. Dává nám, Dává nám takové ty základní potřeby jako je prostě objetí, pusa a tady tohle. Toto prostě tam má být a klad nebo záporné stránky. To je těžko, každý člověk je nějaký, takže prostě každý člověk má kladné a záporné stránky“. (respondentka 1b)

Respondentky 2b a 3b se shodují, že prarodič pro ně znamená opravdu hodně. Pro zbylé respondentky je to prostě babička, jejich součást. Vnoučata pro seniory představují radost, jejich součást, jsou ráda, že je mají. Vnoučata by na svých babičkách v zásadě nic neměnila. Respondentka 1b by ocenila, kdyby začala babička více cvičit, Respondentka 2b by chtěla, aby se jí vrátil elán do života. Seniorům se vnoučata líbí taková, jaká jsou, žádnou proměnu by nechtěli, jen respondentka 3a by chtěla, aby se vnučka vdala. Vnoučata ani prarodiče neví, co by se jeden druhému na nich nelíbilo, pouze respondentka 1a a 2a se shodli, že jsou obě asi více upřímné, než by měli být.

Co pro Vás babička znamená?

„No, jo pro mě asi moc. Protože říkám jako ona, mám krásné vzpomínky z prázdnin. Ona si nás vždycky všechny nabrala a byla na nás sama a hlídala nás prostě. Nikdy neřekla ne“. (respondentka 2b)

„Tak je to prostě součást mě, takže jak to popsat? Prostě je to moje babička“. (resp.1b)

Co pro Vás vnouče znamená?

„No tak radost v první řadě“. (respondentka 4a)

Jakou změnu byste u prarodiče uvítala?

„Jakou změnu? Možná kdyby malinko se začala víc snažit nebo víc cvičit, takhle, aby byla více soběstačná“. (respondentka 1b)

„Aby se vlastně zas ten elán vrátil. Asi jak kdyby zpátky ten její elán do života. Takový trošku, teď je to takové pokleslé“. (respondentka 2b)

Jakou změnu byste u vnoučete uvítala?

„Změnu? Já nechcu žádnou změnu. Ať sů takové jak sů všechny“. (respondentka 4a)

„Já jsem jí říkala, ať se vdá. Ať su ještě na svatbě“. (respondentka 3a)

Co si myslíte, že se Vašemu vnoučeti na Vás nelíbí?

„Možná, že dovedu byt dost' otevřená. Že jí dost' dovedu říct do očí, co si myslím. Tak možná si myslí, že bych mohla byt aj trošku vyumírněnější, ale to já už jiná nebudu“. (respondentka 1a)

Co si myslíte, že se babičce na Vás nelíbí?

„Že jsem malinko víc upřímná“. (respondentka 1b)

Kategorie: Komunikace

Prarodiče a vnoučata, kromě osobního kontaktu, využívají telefonické způsoby komunikace, pouze vnučka 1b a babička 1a si nevolají. Mezi tělesné kontakty, které spolu udržují patří objímání, pusa na tvář a pohlazení.

Jakým způsobem spolu komunikujete?

„Normálním, tož mluvíme spolu, když za ně dojedem. Napíšem si nebo zavoláme. Spíš teda voláme, babička neumí psát moc smsky“. (respondentka 4b)

„No, někdy si zavoláme. No a když přijdů, tak si povykládáme“. (respondentka 4a)

„Vlastně verbálně normálně, tím že se vidíme. Netelefonujeme si, takže vlastně jenom normální verbální komunikace“. (respondentka 1b)

„Nenenene, telefonicky s našima ano, ale s ně né, to ju nebudu otravovat ještě telefonátama“. (respondentka 1a)

Udržujete spolu tělesný kontakt?

„Tělesný, jak tělesný? No tak, že ju pohladím nebo obejmu. Dáme si pusy, když přijde“. (respondentka 4a)

Vnoučata si se svými prarodiči povídají o tom jak se mají, co je nového v jejich životě. Babičky se se svými vnučkami dokáží bavit o běžných věcech, o všem možném. Senioři se svým vnučkám svěřují se svými problémy, pouze respondentka 4b uvedla, že se babička svěřuje spíše svým dětem. Pouze respondentkám 2a a 4a se své vnučky svěřují.

O čem si spolu povídáte?

„O všem. Třeba o práci, jak se mám v práci. Co dělala ona, jak se měla, co měli třeba na jídlo a tak dál, o všem možném“. (respondentka 3b)

„Tak, tož co můžu jako říct? Že se tady mám dobře a že, no tak se poptám na jejich, jako co doma tam u nich se to, tak si popovídáme a no“. (respondentka 2a)

Svěřuje se Vám babička se svými problémy?

„To je těžko říct, ale asi jo, babička je upřímná, takže když má nějaký problém, řekne“. (respondentka 1b)

„Moc ne. Mě ne, spíš rodičům“. (respondentka 4b)

S čím se Vám vnučka svěřuje?

„No tak to. Žádné takové nějaké starosti nemá nebo tak nějak, nějak to ještě a tak. S něčím se mi jako svěří, ale málokdy, protože je spokojená dost, no tak aj tak s manželem aj tak s ním a tak“. (respondentka 2a)

Kategorie: Společný čas

Respondenti tráví společný čas povídáním a posezením. Respondentka 1b jezdí na víkendy domů. Společně snídají a obědvají. Vnučata i senioři i nadále oslavují narozeniny, tradiční svátky jako Vánoce, Velikonoce pospolu. Tyto tradice slaví v domácím prostředí, pouze respondentka 4a v zařízení. Respondentka 2b uvedla, že si babičku na svátky berou k sobě, ale respondentka 1b tvrdí, že svátky slaví v zařízení. Toto odchýlení může být způsobeno nepochopením otázky nebo přílišnou nervozitou seniora.

Jak trávíte společný čas?

„Společný čas všichni dohromady. Rády si uděláme takový společný posed, polední oběd eště aj z tú druhů stranů, s tú druhů babičků a s dědů. Takže už posedíme a povykládáme“. (respondentka 1a)

„Povídáním nebo hraním her, třeba karet a tak dál“. (respondentka 3b)

Které společné zvyky stále dodržujete?

„Tak pokaždé jsme s ňou na Vánoce nebo když je u nás pouť tak přijede a samozřejmě, svátky, narozeniny. Tam se setkáváme“. (respondentka 3b)

Slavíte svátky v zařízení nebo v domácím prostředí?

„Svátky, tož tady. Tady, tady je slavím už. Tady se mi líbí jako tak je tady slavíme“. (respondentka 2a)

Slavíte svátky v zařízení nebo v domácím prostředí?

„Svátky né, jedině když narozeniny, tak to si ju vždycky vezmeme jako taky k sobě“. (respondentka 2b)

I na Velikonoce a Vánoce?

„Přikuvuje“. (respondentka 2b)

Taky slavíte doma?

„Přikyvuje. Jako u našich no“. (respondentka 2b)

Kategorie: Vzájemné informace

Vnučata se shodují a jako aktuální informace, které mají o svých babičkách, uvádí, že ví, jak se mají, jak se jim v zařízení daří. Prarodiče znají novinky z jejich života, co je v nejbližší době čeká. Pouze respondentka 2a uvedla nejnovější informaci o své vnučce, že byla vyučena kuchařkou. Respondentky dovedou uvést aspoň jednu věc, co jejich vnučata baví, přímo jejich záliby však nevedly. Respondentky naopak spíše uváděly konkrétní koníčky svých prarodičů. Babičky baví luštění křížovek, povídání si, společenské hry a televize.

Jaké aktuální informace máte o své babičce?

„Tož, že je tam celkem spokojená. Že se o ňu starají. Říkala, že se tam má dobře“. (respondentka 4b)

Jaké aktuální informace máte o své vnučce?

„No, jaké? Že bude končit se školou, našla si kluka. To je asi to nejnovější“. (respondentka 4a)

Jaké aktuální informace máte o Renatce?

„Tak jako možu říct. Byla, ježiš marja, ona byla vyučena kuchařkú, potom jako no ani nevím jako. Tak to už, no“. (respondentka 2a)

Co vnučku baví?

„No, ono ju baví vařit jako ju baví a tak všechno“. (respondentka 2a)

Co babičku baví?

„Baví ji různé křížovky, luštit a sledování televize. Třeba AZ-kvíz nebo zpráv a hraní karet a takové“. (respondentka 3b)

Při uvádění přání a snů si respondentky nebyly jisté, nebo uvedly, že se o tom nikdy s vnoučaty nebavily. Respondentky se domnívají, že přáním prarodičů by mohla být další pravnoučata a zdraví rodiny. Senioři svým vnoučatům ve většině případů předali zkušenosti s domácností, jak se o domácnost postarat a právě tyto rady jim byli v životě nejvíc užitečné.

Jaké jsou přání a sny vnoučete?

„Tož to jsme ještě neprobírali“. (respondentka 3a)

Jaké jsou přání a sny babičky?

„Přání, tak aby měla určitě ještě nějaké ty pravnoučata. A aby jí to zdravíčko nějak klapalo, no“. (respondentka 3b)

Jaká životní moudra a zkušenosti si myslíte, že jste Renatě předala?

„Tak, no tož to vaření, vařila no a tak jako žehlit a takové ty domácí tytok no. Ano, domácí ty práce no“. (respondentka 2a)

Které Vám byly v životě užitečné?

„Tož všechny, tož ta domácnost“. (respondentka 4b)

7.1 Shrnutí

I po odchodu prarodičů do domova pro seniory se vztahy s vnoučaty pohybují na dobré úrovni. Seniorky k umístění do pobytového zařízení přiměli zdravotní důvody. Dotázané respondentky odchod prožívali těžce, ale brzy si zvykly. Umístění do domova nenarušilo rodinné vztahy. Četnost návštěv se odvíjí od volného času respondentek. Respondentky dokáží uvést povahové vlastnosti rodinných příslušníků, hodně pro sebe vzájemně znamenají a nic zásadního by na sobě neměnily. Probíhá mezi nimi verbální i neverbální komunikace. Dokáží najít společné téma hovoru. Společný čas tráví nejčastěji povídáním. Tradiční svátky stále oslavují spolu, nejčastěji v domácím prostředí. Seniorky mají problém uvést zájmy, přání a sny svých vnoučat.

ZÁVĚR

Z výzkumu vyplývá, že vztahy mezi prarodiči a vnoučaty nebyly narušeny umístěním seni-ora do pobytového zařízení. Vnoučata i nadále navštěvují své prarodiče, i když ne velmi často. Přebíhá verbální komunikace, která probíhá formou osobních návštěv a telefonicky, nechybí ani neverbální komunikace doteky. Prarodiče a vnoučata spolu nevykonávají žádnou společnou aktivitu, společný čas tráví spíše povídáním. Pro prarodiče je problematické vyjmenovat povahové vlastnosti svých vnoučat, ať už kladné nebo záporné. Vnoučata ani prarodiče si nejsou jistí, jaká mají ti druzí přání a sny. Prarodiče se pouze domnívají, jak jejich vnoučata tráví volný čas a co je baví.

Výsledky mé bakalářské práce budou podkladem pro realizování společných aktivit seniorů a vnoučat v Domově pro seniory Napajedla.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] ALAN, J. *Etapy života očima sociologie*. vyd. 1. Praha: Panorama, 1989. ISBN 80-7038-044-6.
- [2] BÍLÍ, J. *Základy etiky, estetiky a religionistiky*. vyd. 1. Praha: EUROLEX, 2005. ISBN 80-86861-21-X.
- [3] CIBULEC, J. *Soužití tří generací*. vyd. 1. Praha: Práce, 1980.
- [4] GEIST, B. *Sociologický slovník*. Praha: VICTORIA PUBLISHING, 1992. ISBN 80-85605-28-7.
- [5] HAUSEROVÁ-SCHÖNEROVÁ, I. *Děti potřebují prarodiče*. vyd. 1. Praha: Portál, 1996. ISBN 80-7178-105-3.
- [6] HAVLÍK, R., KOŤA, J. *Sociologie výchovy a školy*. vyd. 1. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-635-7.
- [7] HENDL, J. *Kvalitativní výzkum: Základní metody a aplikace*. vyd. 1. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-040-2.
- [8] JIRÁSKOVÁ, V. a kol. *Mezigenerační porozumění a komunikace*. vyd. 1. Praha: EUROLEX BOHEMIA, 2005. ISBN 80-86861-80-5.
- [9] KOZLOVÁ, L. *Sociální služby*. vyd. 1. Praha: TRITON, 2005. ISBN 80-7254-662-7.
- [10] KRAUS, B., POLÁČKOVÁ, V. *Člověk-prostředí-výchova: K otázkám sociální pedagogiky*. Brno: Paido, 2001. ISBN 80-7315-004-2.
- [11] LANGMEIER, J., KREJČOVÁ, D. *Vývojová psychologie*. vyd. 1. Praha: Grada, 1998. ISBN 80-7169-195-X.
- [12] MATĚJČEK, Z., DYTRYCH, Z. *Radosti a strasti prarodičů aneb když máme vnoučata*. vyd. 1. Praha: Grada, 1997. ISBN 80-7169-455-X.
- [13] MONTOUSSÉ, M., RENOUARD, G. *Přehled sociologie*. vyd. 1. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7178-976-3.
- [14] MÜHLPACHR, P. *Gerontopedagogika*. vyd. 1. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2004. ISBN 80-210-3345-2.

- [15] PODGÓRECKI, J. *Jak se lépe dorozumíme*. vyd. 1. Ostrava: Amonium servis, 1999. ISBN 80-85498-36-7.
- [16] VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie: Dětství, dospělost, stáří*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-308-0.
- [17] VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie I.: Dětství a dospívání*. vyd. 1. Praha: Karolinum, 2005. ISBN 80-246-0956-8.
- [18] VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie II.: Dospělost a stáří*. vyd. 1. Praha: Karolinum, 2007. ISBN 978-80-246-1318-5.
- [19] VIDOVIČOVÁ, L. *Stárnutí, věk a diskriminace- nové souvislosti*. vyd. 1. Brno: Mezinárodní politologický ústav, 2008. ISBN 978-80-210-4627-6.
- [20] VÝROST, J., SLAMĚNÍK, I. *Aplikovaná sociální psychologie I*. vyd. 1. Praha: Portál, 1998. ISBN 80-7178-269-6.
- [21] SEDLÁKOVÁ, R., VIDOVIČOVÁ, L. *Mediální analýza obrazu seniorů*. [online]. 2005, [cit. 2010-04-21]. Dostupný z WWW: <<http://www.spvg.cz/medialni-analyza-obrazu-senioru/>>.
- [22] MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Sociální služby*. [online]. 2009, [cit. 2010-04-27]. Dostupný z WWW: <<http://www.mpsv.cz/cs/9>>.

SEZNAM PŘÍLOH

PI: ROZHOVORY SE SENIORY

PII: ROZHOVORY S VNOUČATY

PŘÍLOHA PI : ROZHOVORY SE SENIORY

ZÁZNAMOVÝ LIST Č. 1

Respondent 1a:

Věk: 73 let

Stav: vdova

Vzdělání: vyučena

Poslední zaměstnání: uklízečka

Rozhovor byl uskutečněn dne 30.3. 2010 v prostorách Domova pro seniory Napajedla. Začal v 13:05 hodin, byl skončen v 13:17 hodin. Trval 12 minut.

Respondenta byl seznámena s anonymitou výzkumu, podmínkami nahrávání, s čímž souhlasila.

Použité zkratky:

R: respondent

T: tazatelka

T: Dobrý den, já se jmenuji Martina Plšková a jsem studentkou třetího ročníku sociální pedagogiky ve Zlíně. Ráda bych Vám položila otázky týkající se mé bakalářské práce. Všechny informace, které mi poskytnete, budou využity výhradně pro výzkum v mé bakalářské práci. Údaje jsou anonymní a pro uchování je budu nahrávat. Souhlasíte s nahráváním rozhovoru?

R: ano

T: Od koho jste se dozvěděla o službách v domově pro seniory?

R: Od známých, od známých, protože z naší dědiny je tady už hodně lidí.

T: Jaké důvody Vás vedli k využití těchto služeb? Rozhodla jste se ze zdravotních důvodů?

R: Zdravotních, zůstala jsem v domácnosti postižená mrtvicí a děti musí odejít do práce.

T: Jak dlouho v domově pro seniory už žijete?

R: Žiju tady půl rok.

T: Ovlivnilo Vaše umístění do pobytového zařízení rodinné vztahy?

R: Nee, rodinné vztahy vylepšily. Protože přece jenom ty děti nemají tolik času, jak tady je a tady je ten život, není takový pustý, tady je život takový plnohodnotnější.

T: Jak jste odchod do zařízení sama prožívala?

R: No tak to se prožívá někdy trošku aj s tů slzičků, ale velice brzo mě to přešlo, protože tady se opravdu mají snahu o nás postarat, né enom po té zdravotní stránce, ale taky využívají ten čas náš volný pro různé takové dobré věci, které nás bavíju.

T: Navštěvují Vás Vaše vnoučata?

R: Vnoučata málo, protože jeden je v Brně, ten, protože studoval informační technologii, takže tady nemá práci, tak musí být v Brně. A dcerka ta žije nebo někdy když má volno na ranči v Kostelanech, protože má ráda koně.

T: Kolik máte vnoučat?

R: Mám tři vnoučata.

T: Kolik mají let?

R: 25, 20 a 27.

T: Rozumíte si spolu?

R: No tak relativně ano, to nemáme mezi sebou, ale to víte, že mohou mět výhrady oni a neřeknou mě všechno, takže...

T: Jak často Vás navštěvují?

R: No tak naši každý týden, jako syn, ale ty vnoučata mě navštěvujů jenom když se on z toho Brna dostane ten vnuk, no a ta Lenka zas, protože je volná, proto aby mohla za nama dojet.

T: Nyní přistoupím k otázkám, které se budou výhradně týkat toho 20tiletého vnoučete.

T: Co Vás napadne při vzpomínce na své vnouče?

R: Radost. Protože, to je přece radost, vlastnit takového člověka.

T: Jaké má povahové vlastnosti?

R: Dovede byt taky aj vzteklá, že. To je samozřejmé, jak každý mladý člověk, ale tak nemáme žádný vyhrocený vztah, nějaký negativní.

T: Kdyby jste měla uvést její silné a slabé stránky?

R: eh, silné stránky, to se ráda věnuje zvířatům, ty koně zmíněné, psi má a no tak ten vnuk se zas se rád věnuje práci, je určitě hotový inženýr, loni ho dodělal, ale tak věnuje se tomu, co nejvíc.

T. Co pro Vás vnouče znamená?

R: Pokračování mého života a i když to nejde zařídit, protože oni si žijú svůj život a svým způsobem ho budú chtět, já ho neovlivním. Takže mám radost z toho, když aspoň občas s něma možu tu jejich radost taky sdílet.

T: Jakým způsobem s vnoučetem komunikujete?

R: No, na co stačím, tak to si povykládáme.

T: Udržujete spolu tělesný kontakt?

R: Tělesný kontakt, objímáme se málokdy jenom když si přejeme, když si jako vzájemně přejem, tak to se postiskáme. Ono ty doteky jsou dobré. Když je to prostě tam, tam není ta radost.

T: O čem si spolu povídáte?

R: O tom jak ona žije, já jí zas vykládám jak tady, že je to dost těžké ten to stáří, že přece jenom to mají s náma horší i ti mladí lidi, kteří se nám věnujú, ale důležité je, že nás berú takový jaký jsme.

T: S čím se Vám vnouče svěřuje?

R: S čím se svěřuje? Když jsem se jí ptala na výsledky školy, tak mě odpovídal za ňu syn, proč se ptáš na školu, když víš, že má radši ty zvířata a to. Ale tak dělá, taky dělá myslím třetí ročník Baťovi univerzity tady ve Zlíně. A nebo v Hradišti, pardon možná, že je to v Hradišti.

T. Komunikujete spolu i jiným způsobem než osobně? Třeba telefonicky?

R: Nenenene, telefonicky s našima ano, ale s ňů né, to ju nebudu otravovat ještě telefonátama.

T: Jak trávíte společný čas?

R: Společný čas všichni dohromady. Rády si uděláme takový společný posed, polední oběd ještě aj z tů druhů stranů, s tů druhů babičků a s dědů. Takže už posedíme a povykládáme.

T: Které společné zvyky, které jste s vnoučátkem dodržovala, provozujete i nyní?

R: No tak ty zvyky akorát teda ano stromeček ve Vánoce nebo teď budů zas Velikonoce, takže budem barvit vajíčka. Oni vaříjů už včil pro mě a takže takové obyčejné zvyky jenom.

T. Které tradiční svátky společně s vnučkou oslavujete?

R: Vánoce, protože mám narozeniny zrovna. Tak oslavujeme, ale aj její a ona má v říjně no.

T: Slavíte je v zařízení nebo v dom...?

R: Ne, v domácnosti. Doma.

T: Jaké aktuální informace máte o svém vnoučeti?

R: Tož takové ty obyčejné věci, kde je, kde se bude zdržovat, jestli to bude na ranči nebo je ve škole. Takže to se tak, tak trošku domáknu.

T: Co ji baví?

R: Baví ju teda ti koně a cvičení těch koní a psi.

T. Jakého úspěchu v životě dosáhla?

R: No to je ještě takové jenom relativní ty úspěchy. To je jenom takové, že že se vůbec dostala do té školy, na tu omegaci, to už je úspěch, takže. Ale přála bych jí, protože za život ještě tu bakalářku práci jako, tak aby se jí to podařilo, protože to by byl její úspěch.

T: Jaké jsou její přání a sny?

R: No tak myslím si, že aby strávila takový dobrý život, to budů jejím přáním a snem, aby měla solidní život, no ale musí se první postarat o tu bakalářku, ať to dodělá a potom si může dál vyskakovat.

T: Jakou změnu byste u vnoučete uvítala?

R: No to nechám na ní. No, jak se změní a já teprv potom posoudím.

T: Co si myslíte, že se Vaší vnučce na Vás nelíbí?

R: Možná, že dovedu být dost otevřená. Že jí dost dovedu říct do očí, co si myslím. Tak možná si myslí, že bych mohla být aj trochu vyumírněnější, ale to já už jiná nebudu.

T: Jaká životní moudra a zkušenosti si myslíte, že jste vnučce předala?

R: No tak hlavně, aby s ní byl vždycky dobrý člověk, aby dovedla posoudit dobro od zla a hlavně aby se nedala na drogy nebo na něco takového, takže to bude můj zas úspěch, že to docílí, nesetkala se s tím zatím.

T: Moc Vám děkuji za rozhovor.

R: Já taky.

ZÁZNAMOVÝ LIST Č. 2

Respondent 2a:

Věk: 74 let

Stav: vdova

Vzdělání: základní

Poslední zaměstnání: dělnice

Rozhovor byl uskutečněn dne 7.4. 2010 v prostorách Domova pro seniory Napajedla. Začal v 11:20 hodin, byl skončen v 11:30 hodin. Trval 10 minut.

Respondenta byla seznámena s anonymitou výzkumu, podmínkami nahrávání, s čímž souhlasila.

Použité zkratky:

R: respondenta

T: tazatelka

T: Dobrý den, jmenuji se Martina Plšková a jsem studentkou sociální pedagogiky ve Zlíně. Ráda bych Vám položila pár otázek týkající se mé bakalářské práce na téma Mezigenerační porozumění. Údaje jsou anonymní a pro uchování je budu nahrávat a budou sloužit výhradně pro výzkum v mé bakalářské práci. Souhlasíte s nahráváním rozhovoru?

R: ano.

T: Od koho jste se dozvěděla o sociálních službách v domově pro seniory?

R: Od paní Kolečkářové.

T: Kdo je paní Kolečkářová?

R: Tady ta paní Kolečkářová. Ano, no.

T: Je to sociální pracovnice?

R: No, ano, ano, ano.

T: Jaké důvody Vás vedli k využití těchto služeb?

R: No protože sem doma nebyla už spokojená. Nevěsta mého syna se mnou nemluvili a tak jsem si dala jako tady žádost a...

T: Takže jste se rozhodla z rodinných důvodů?

R: Ano.

T: Jak dlouho už v domově pro seniory žijete?

R: 3 roky.

T: Ovlivnilo Vaše umístění do pobytového zařízení rodinné vztahy?

R: Nee, ne.

T: Neprojevila se žádná změna v chování u rodinných příslušníků?

R: Ne. Dcery za mnou chodí, mám tam tady v Napajedlech dcery tak akorát...

T: Jak jste odchod do zařízení sama prožívala?

R: No tak, dobře no, tak velice dobře. Sem tady spokojená su tam byla a su a takže...

T: Navštěvují Vás Vaše vnoučata?

R: Ano, navštěvují. A často.

T: Kolik máte vnoučat?

R: Šest.

T: Kolik mají let?

R: 31, 26, 27, 20 a 29.

T: Rozumíte si spolu?

R: Ano, ano.

T: Jak často Vás navštěvují?

R: Často, zrovna tady byla, kdy to bylo? Včera? Co je dnes, já už ani nevím. No je to dva dni nebo tak nějak. Dva dny je to. Ano.

T: I vnoučata tady byly?

R: Ano, ano, vnoučata no. Ano, aj vnoučata.

T: Nyní přistoupím k otázkám, které se budou výhradně týkat Vaší 20ti leté vnučky.

T: Co Vás první napadne při vzpomínce na svou vnučku?

R: No tak, teď k nám ne když nebyla ještě u nás doma jako tak ke mně jezdili jako tak, tak jsme se tam pohrála se, no teda tak jsem s nima jako povykládala a to je všechno. Takové ty, já nevím, co bych měla říct no.

T: Jaké má povahové vlastnosti?

R: No dobré. Dobré, tá jedna, byly ty vnučky obě dvě. Plastykářka má vyučené, nebo jedna, jedna ano. Jedna jenom jedna byla vyučená. Tam no. Jo.

T: Jaké má 20tileté vnouče silné a slabé stránky?

R: No teďka nevím, co bych na to řekla. Dobré no. Dobré.

T: Žádné slabé stránky?

R: Ne, ne.

T: Co pro Vás vnučka znamená?

R: Prostě se na ňu těším. Je to jako můj celý dítě a tak se na ňu těším a protože za mnů rádi sem jedů a ...

T: Jakým způsobem spolu komunikujete?

R: No tak vykládáme, co všechno se tam třeba událo. Tam oni, co u nich nebo tak a toť jsme byli na návštěvě u té nejmla, u té dcéry, dcéry v Napajedlích. A tak jsme se tam všichni sešli, rodina jako no aj Renatka ale aj já taky, prostě naša rodina no.

T: Voláte si s vnučkou?

R: Ano.

T: Udržujete spolu tělesný kontakt?

R: Ano, Renatka prostě když něco potřebuju, hned mě jako hned to koupí nebo co potřebuju takže no tak. Jak to jinak mám říct no?

T: Dáváte si pusy a objímáte se?

R: No tož, když mám jako, ano pusenku na tu na líčko, no tak jako no. No tak ano.

T: O čem si s vnučkou povídáte?

R: Tak, tož co můžu jako říct? Že se tady mám dobře a že, no tak se poptám na jejich, jako co doma tam u nich se to, tak si popovídáme a no.

T: S čím se Vám vnučka svěřuje?

R: No tak to. Žádné takové nějaké starosti nemá nebo tak nějak, nějak to ještě a tak. S něčím se mi jako svěří, ale málokdy, protože je spokojená dost, no tak aj tak s manželem aj tak s ním a tak.

T: Jak trávíte s vnučkou společný čas?

R: No jak to, jestli někde jedeme nebo já tomu nerozumím.

T: Co děláte, když jste spolu?

R: No tak si povídáme, povídáme.

T: Které společné zvyky a tradice s Renatou dodržujete?

R: Tak když já jsem tam přišla na návštěvu, no a tak teď už jsem tam chvíli nebyla. Jsem nějaká, no tak . Tak si povídáme, co nového, nebo co jak malá, jak její dítě a tož.

T: Které tradiční svátky společně s Renatou oslavujete? Vánoce? Velikonoce?

R: Ano, byly jsme na Vánoce aj s ní aj s ňů aj u mojí dcéry, tak tam jsme byli všichni, ta naša rodina. Ona je zvětšená. Aj ta dcera, co je ve Starém Městě tá taky a tak. Dcerka a vnučky a pravnučky tak se tam...

T: Slavíte svátky v zařízení nebo v domácím prostředí?

R: Svátky, tož tady. Tady, tady je slavím už. Tady se mi líbí jako tak je tady slavíme.

T: Jaké aktuální informace máte o Renatce?

R: Tak jako možu říct. Byla, ježiš marja, ona byla vyučena kuchařků, potom jako no ani nevím jako. Tak to už, no.

T: Co ji baví?

R: No, ono ju baví vařit jako ju baví a tak všechno.

T: Jakého úspěchu v životě dosáhla?

R: To nevím, to tak...

T: Jaké jsou její přání a sny?

R: No to také nevím. Aby se dítě bylo zdravé nebo tak jako no tak nevím.

T: Jakou změnu byste u vnučky uvítala?

R: Tak zatím žádnou, protože mám opravdu se teda dobře jako a mě když náhodou tak stará nebo nakupí třeba to. Nebo.

T: Co si myslíte, že se Renatě na Vás nelíbí?

R: Nevím, to nevím. To ještě jsem... Neřekla mě nikdy nic, že by. To zdraví a ne třeba a tak jako tak jsem dojde a co potřebuju, jestli něco potřebuju a tak?

T: Jaká životní moudra a zkušenosti si myslíte, že jste Renatě předala?

R: Tak, no tož to vaření, vařila no a tak jako žehlit a takové ty domácí tytok no. Ano, domácí ty práce no.

T: Děkuji Vám za rozhovor.

R. No tak prosím, no.

ZÁZNAMOVÝ LIST Č. 3:

Respondent 3a

Věk: 72

Stav: vdova

Vzdělání: základní

Poslední zaměstnání: dělnice

Rozhovor byl uskutečněn dne 7.4. 2010 v prostorách Domova pro seniory Napajedla. Začal v 11:40 hodin, byl skončen v 11:49 hodin. Trval 9 minut.

Respondenta byla seznámena s anonymitou výzkumu, podmínkami nahrávání, s čímž souhlasila.

Použité zkratky:

R: respondenta

T: tazatelka

T: Dobrý den, jmenuji se Martina Plšková a jsem studentkou třetího ročníku sociální pedagogiky ve Zlíně. Ráda bych Vám položila otázky týkající se mé bakalářské práce na téma Mezigenerační porozumění. Všechny informace, které mi poskytnete, budou využity výhradně pro výzkum v mé bakalářské práci. Údaje jsou anonymní a pro uchování je budu nahrávat. Souhlasíte s nahráváním rozhovoru?

R: ano.

T: Od koho jste se dozvěděla o sociálních službách v domově pro seniory?

R: Z časopisu Zpravodaj.

T: Jaké důvody Vás vedli k využití těchto služeb?

T: Rozhodla jste se ze zdravotních důvodů? Ze sociálních? Z rodinných?

R: Já jsem bydlela už sama a že už jako je deset let po smrti. A děti, každý chodí ještě do práce. A nevyhovovalo mi tam to. Schody a tak a začalo mě zlobit tlak, srdéčko a zažívání.

T: Jak dlouho už v domově pro seniory žijete?

R: Od 19. listopadu. Dva a půl roku co su tady.

T: Ovlivnilo Vaše umístění do pobytového zařízení rodinné vztahy?

R: Ne, pořád všichni vycházíme.

T: Nenastala žádná změna v chování u rodinných příslušníků?

R: Ne.

T: Jak jste odchod do zařízení sama prožívala?

R: No, tak chvílečku to bylo, ale přešlo mě to.

T: Navštěvují Vás Vaše vnoučata?

R: Ano.

T: Kolik máte vnoučat?

R: Dvě.

T: Kolik mají let?

R: Sabinka třináct. No vnoučata.

T: Vnoučata, ne děti, vnoučata?

R: Ne, to nebyli děti, to byla pravnučka. Tak Evička má dvacet, aj ty další?

T: Ano, kolik jich máte?

R: Jirka má sedmadvacet, myslím. No nějak. Martin má devětadvacet, Katka třiatřicet. Petřka osmadvacet, co žila Babicích. Michal, myslím, že pětadvacet a Michálek myslím čtyřia-
dvacet.

T: Rozumíte si spolu?

R: No velice.

T: Jak často Vás navštěvují?

R: No, jak jim to vyjde.

T: Nyní přistoupím k otázkám, které se budou výhradně týkat té dvacetileté vnučky.

T: Co Vás první napadne při vzpomínce na svou vnučku?

R: Tak tu jsem vychovala od malička, protože stavili, tak jsem ju brala z autobusa a vracela do autobusa. No a prostě dodnes su její babička.

T: Jaké má povahové vlastnosti?

R: Dobré.

T: Nějaké silné a slabé stránky?

R: My vycházíme dobře, ona vždycky dojde pěkně rozesmátá. Pěkná. Vyhoví, co potřebuju.

T: Co pro Vás vnučka znamená?

R: Tak, ráda ji vidím. Su ráda když dojde.

T: Jakým způsobem spolu komunikujete?

R: No my si voláme vlastně.

T: Udržujete spolu tělesný kontakt?

R: Jak jako? Ale tož takto pusu sme si dávali, jinak já to nemám ve zvyku moc se...

T: O čem si spolu povídáte?

R: No tak o práci. Aj o fešákoch, aj. Co je potřeba, co napadne.

T: S čím se Vám vnučka svěřuje?

R: No ona se sama nesvěřuje, to já se jí nějak šikovno optám a ona nezapírá, ona mě to řekne.

T: Jak trávíte společný čas?

R: No tak někdy dojde sem a nebo já jezdím jako k nim. Jedenkrát mě bere jeden syn, po-druhý druhý. Někdy také jako maminka té Evičky.

T: Které společné zvyky a tradice s vnučkou oslavujete?

R: No tak ty Vánoce. A narozeniny.

T: Slavíte svátky v zařízení nebo v domácím prostředí?

R: No. Ted' jsem tam nebyla, ale na Vánoce jsem byla. Protože dcera měla ted' padesátiny. Maminka té Evičky. Ted' bude mět Maňa babička padesátiny. A je u nás pouť, tak zase půjdu na pouť.

T: Jaké aktuální informace máte o své vnučce?

R: Jak? To nevím ted' to.

T: Co je poslední, co o ní víte?

R: No tak, to' jsme se bavili o práci, tam u nich. Jako to tam nějak mají rozjeté. Že tam je jich moc na jednu místnost. A jak se má tam.

T: Co ji baví?

R: No tak uvaří, když je potřeba. Né, že by to měla zvládlé, ale umí uvařit a doma pouklízí. Ted' se jako učí.

T: Jaké má záliby?

R: Někde se podívat.

T: Jakého úspěchu v životě dosáhla?

R: No tak vystudovala nějak, já ty titule neznám, co má. Jestli je to jenom tak nějaká škola nebo...

T: Jaké jsou její přání a sny?

R: Tož to jsme ještě neprobírali.

T: Jakou změnu byste u vnučky uvítala?

R: Já jsem jí říkala, ať se vdá. Ať su ještě na svatbě.

T: Co si myslíte, že se Vaší vnučce na Vás nelíbí?

R: Neříká, ona je, ona řekne, že su její babička a tím to hasne.

T: Jaké životní moudra a zkušenosti si myslíte, že jste vnučce předala?

R: Tak já jsem ju odmala učila jako, tak jako samostatnosti. Co by měla odmala jako dokázat.

T: Děkuji za rozhovor.

R: Ano.

ZÁZNAMOVÝ LIST Č. 4:

Respondent 4a

Věk: 67

Stav: vdova

Vzdělání: základní

Poslední zaměstnání: dělnice

Rozhovor byl uskutečněn dne 11.4. 2010 v prostorách Domova pro seniory Napajedla. Začal v 13:00 hodin, byl skončen v 13:06 hodin. Trval 6 minut.

Respondenta byla seznámena s anonymitou výzkumu, podmínkami nahrávání, s čímž souhlasila.

Použité zkratky:

R: respondenta

T: tazatelka

T: Dobrý den, jmenuji se Martina Plšková a jsem studentkou třetího ročníku sociální pedagogiky ve Zlíně. Ráda bych Vám položila otázky týkající se mé bakalářské práce na téma Mezigenerační porozumění. Všechny informace, které mi poskytnete, budou využity výhradně pro výzkum v mé bakalářské práci. Údaje jsou anonymní a pro uchování je budu nahrávat. Souhlasíte s nahráváním rozhovoru?

R: ano.

T: Od koho jste se dozvěděla o sociálních službách v domově pro seniory?

R: Od známých.

T: Jaké důvody Vás vedli k využití těchto služeb?

R: Hlavně zdravotní.

T: Jak dlouho už v domově pro seniory žijete?

R: Asi tak necelý rok.

T: Ovlivnilo Vaše umístění do pobytového zařízení rodinné vztahy?

R: Ne, vůbec ne.

T: Neprojevila se žádná změna v chování u rodinných příslušníků?

R: Ne.

T: Jak jste odchod do zařízení sama prožívala?

R: No tak zprvu trochu těžce, ale musela jsem si zvyknout.

T: Navštěvují Vás Vaše vnoučata?

R: Ano, navštěvují.

T: Kolik máte vnoučat?

R: Mám šest děvčat.

T: Kolik mají let?

R: Od devatenácti do čtyřadvaceti let.

T: A konkrétně?

R: Nejmladší má devatenáct, nejstarší má čtyřicet. Sů všechny tak po roku za sebu.

T: Rozumíte si spolu?

R: Ano.

T: Jak často Vás navštívují?

R: No pokud jim čas dovolí, tak dost často

T: Nyní přistoupím k otázkám, které se budou výhradně týkat té devatenáctileté vnučky.

T: Co Vás první napadne při vzpomínce na svou vnučku?

R: No tak, že byla nejmenší. Všeckýma byla obletovaná. To je všechno.

T: Jaké má povahové vlastnosti?

R: A je veselá, usměvavá. Vždycky mě potěší když přijde.

T: Jaké má silné a slabé stránky?

R: No tak to já nevím.

T: Nemá žádné slabé stránky?

R: O tom se já nedovím.

T: Co pro Vás vnučce znamená?

R: No tak radost v první řadě.

T: Jakým způsobem spolu komunikujete?

R: No, někdy si zavoláme. No a když přijdu, tak si povykládáme.

T: Udržujete spolu tělesný kontakt?

R: Tělesný, jak tělesný? No tak, že ju pohladím nebo obejmu. Dáme si pusku, když přijde.

T: O čem si spolu povídáte?

R: No tak hlavně se ptám, co je nového u nás doma a u nich doma a hlavně takové osobní věci si vykládáme.

T: S čím se Vám vnučka svěřuje?

R: No tak někdy aj s nějakým galánem. A jinak, co je ve škole nebo v práci nového. A tak.

T: Jak trávíte společný čas?

R: Tak posedíme a povykládáme. Dáme si čajíček.

T: Které společné zvyky a tradice s vnučkou oslavujete?

R: No tak hlavně narozeniny a svátky. To si popřejeme a dostanu kytku nebo něco podobného.

T: Co tradiční svátky jako Velikonoce a Vánoce?

R: No tak ty moc ráda nemám. Hlavně Vánoce moc ráda nemám, protože vzpomínám na všechno možné a Velikonoce mám radši, protože už začíná být jaro.

T: Slavíte svátky v zařízení nebo v domácím prostředí?

R: Většinou v zařízení.

T: Jaké aktuální informace máte o své vnučce?

R: No, jaké? Že bude končit se školou, našla si kluka. To je asi to nejnovější.

T: Co ji baví?

R: Tak co mladé lidi baví? To určitě nějaké ty srazy jejich mladé a tak.

T: Jaké má koníčky?

R: Koníčky? To nevím.

T: Jakého úspěchu v životě dosáhla,

R: No tak hlavně, že je, že se doučí.

T: Jaké jsou její přání a sny?

R: Tak asi, asi si najít kluka vhodného a asi se vdat a takové podobné věci.

T: Jakou změnu byste u vnučky uvítala?

R: Změnu? Já nechcu žádnou změnu. Ať sů takové jak sů všechny.

T: Co si myslíte, že se Vaší vnučce na Vás nelíbí?

R: Já nevím, to mě nikdy neřekla.

T: Jaká životní moudra a zkušenosti si myslíte, že jste vnučce předala?

R: No to tak, to se nedá říct. To sem tam, co člověka napadne, co donese život. To se řekne a buď si to vezme k srdci, nebo nevezme.

T: Děkuji za rozhovor.

R: Prosím.

PŘÍLOHA P II : ROZHOVORY S VNOUČATY

ZÁZNAMOVÝ LIST Č. 5:

Respondent 1b:

Věk: 20 let

Stav: svobodná

Vzdělání: středoškolské

Zaměstnání: studentka

Rozhovor byl uskutečněn dne 7.4. 2010 v prostorách Domova pro seniory Napajedla. Začal v 11:00 hodin, byl skončen v 11:08 hodin. Trval 8 minut.

Respondenta byla seznámena s anonymitou výzkumu, podmínkami nahrávání, s čímž souhlasila.

Použité zkratky:

R: respondenta

T: tazatelka

T: Dobrý den, jmenuji se Martina Plšková a jsem studentkou třetího ročníku sociální pedagogiky ve Zlíně. Ráda bych Vám položila otázky týkající se mé bakalářské práce na téma Mezigenerační porozumění. Všechny informace, které mi poskytnete, budou využity výhradně pro výzkum v mé bakalářské práci. Údaje jsou anonymní a pro uchování je budu nahrávat. Souhlasíte s nahráváním rozhovoru?

R: ano, souhlasím.

T: Jaký je Váš názor na rozhodnutí babičky o umístění do domova pro seniory?

R: Já s tím souhlasím. Jakože názor, já si myslím, že tady jí poskytnou daleko lepší péči než jsme schopni my doma, takže tady s tímhle souhlasím.

T: Jak jste odchod babičky prožívala?

R: No, relativně těžce. Babička vlastně vyrůstala jsem hned vedle ní. Máme baráky vedle sebe, takže odmalička jsem vyrůstala s ní a je to takové, jak to říct, je to prostě zásah do soukromí.

T: Jaké důvody si myslíte, že ji k tomu přiměli?

R: Zdravotní.

T: Jak dlouho už babička v zařízení žije?

R: Babička tady žije od září 2009.

T: Ovlivnilo umístění do pobytového zařízení rodinné vztahy?

R: Nee.

T: Nenastala nějaká změna v chování u rodinných příslušníků?

R: Já si myslím, že ne.

T: Jak často babičku navštěvujete?

R: Nemám času, takže málo. Babička jezdí o víkendech domů, takže doma se navštěvujeme.

T: Kolik má babička vnoučat?

R: 3.

T: Kolikáté jste její vnouče?

R: První.

T: Pocházíte z otcovi nebo z matčiny strany?

R: Z otcovi strany.

T: Jaký vztah mají rodiče k babičce?

R: Kladný, tam není žádný problém.

T: Neovlivňuje Vás jejich chování?

R: Ne.

T: Jak byste popsala babičku?

R: Babička? Babička nyní je maličko paličatá, tvrdohlavá. Ale tak to asi ke stáří patří. Nebo jakože celkově ta její povaha, prostě nebo jaká je, tak to asi patří ke stáří.

T: Jaké má povahové vlastnosti? Jaké silné a slabé stránky?

R: Silné a slabé stránky? Tak silné jako každá babička má nás ráda. Dává nám, Dává nám takové ty základní potřeby jako je prostě objetí, pusa a tady tohle. Toto prostě tam má být a klad nebo záporné stránky. To je těžko, každý člověk je nějaký, takže prostě každý člověk má kladné a záporné stránky.

T: Co pro Vás znamená?

R: Tak je to prostě součást mě, takže jak to popsat? Prostě je to moje babička.

T: Jakým způsobem spolu komunikujete?

R: Vlastně verbálně normálně, tím že se vidíme. Netelefonujeme si , takže vlastně jenom normální verbální komunikace.

T: Udržujete spolu tělesný kontakt?

R: Tím myslíte to objímání a to, já myslím, že ano, to k tomu patří, když se vidíme vpodstatě jednou za týden. Takže ano.

T: O čem si spolu povídáte?

R: O zájmech, to co ona tady má v Domově. O mých zájmech. O čemkoliv.

T: Svěřuje se Vám babička se svými problémy?

R: To je těžko říct, ale asi jo, babička je upřímná, takže když má nějaký problém, řekne.

T: Jak trávíte společný čas?

R: Tak většinou to spočívá v tom, že ráno dojede. Samozřejmě nasnídáme se, nějaký oběd. A kolem čtvrté, páté hodiny už zase zpět dojíždí do Domova, takže. Takže normální komunikace, dívání na televizi, klasika.

T: Které společné zvyky stále dodržujete?

R: Vánoce, Velikonoce určitě, i když babička teď vlastně byla v nemocnici. Ale byli jsme tam za ní. Asi všechny, všechny zvyky co sou tak, myslím si, že dodržujeme.

T: Slavíte svátky v zařízení nebo v domácím prostředí?

R: V domácím prostředí.

T: Jaké aktuální informace máte o své babičce?

R: Aktuální? Tak když jsem za ní byla v pondělí v nemocnici. Tak už je jí lépe. Takže podstatě aktuální. Tři dny staré, dva dny staré.

T: Co ji baví?

R: Co ji baví? Babičku, když už to řeknu, tak možná jenom klebecení, klebetání. No k jejímu zdravotnímu stavu už asi nic víc.

T: Co považujete za její životní úspěch?

R: Za životní úspěch? Asi že vychovala taťku a taťka vychoval mě.

T: Jaké jsou její přání a sny?

R: No tak to Vám neřeknu.

T: Jakou změnu byste u babičky uvítala?

R: Jakou změnu? Možná kdyby malinko se začala víc snažit nebo víc cvičit, takhle, aby byla více soběstačná.

T: Co si myslíte, že se babičce na Vás nelíbí?

R: Že jsem malinko víc upřímná.

T: Které životní moudra a zkušenosti Vám babička předala?

R: Moudra a zkušenosti? Zkušenosti asi nějaké základy pletení, vyšívání. A moudra? Nevzpomenu si momentálně.

T: Které Vám byly v životě užitečné?

R: Zatím enom pletení.

T: Děkuji Vám za rozhovor.

R: Nemáte zač.

ZÁZNAMOVÝ LIST Č. 6:

Respondent 2b

Věk: 20

Stav: vdaná

Vzdělání: středoškolské

Zaměstnání: na mateřské, brigádně : uklízečka

Rozhovor byl uskutečněn dne 8.4. 2010 v prostorách Domova pro seniory Napajedla. Začal v 08:00 hodin, byl skončen v 08:09 hodin. Trval 9 minut.

Respondenta byla seznámena s anonymitou výzkumu, podmínkami nahrávání, s čímž souhlasila.

Použité zkratky:

R: respondenta

T: tazatelka

T: Dobrý den, jmenuji se Martina Plšková a jsem studentkou třetího ročníku sociální pedagogiky ve Zlíně. Ráda bych Vám položila otázky týkající se mé bakalářské práce na téma Mezigenerační porozumění. Všechny informace, které mi poskytnete, budou využity výhradně pro výzkum v mé bakalářské práci. Údaje jsou anonymní a pro uchování je budu nahrávat. Souhlasíte s nahráváním rozhovoru?

R: ano.

T: Jaký je Váš názor na rozhodnutí babičky o umístění do domova pro seniory?

R: Tak vzhledem k tomu, že byly vlastně problémy tam u ní jako, kde bydlela. Bydlela vlastně u syna takže mi jsme byli potom nakonec rádi, že šla sem a myslím si, že to bylo jako aj jako dobré, protože tady se tak aj jak kdyby zlepšila.

T: Jak jste odchod babičky prožívala?

R: Jako když odešla? No tak, to je jasné, no, tak lepší by bylo kdyby ji jako maminka jako moje maminka ju vzala vlastně k sobě, no ale to je takové hrozně těžké no. Takže bylo to takové smíšené no jako. Bylo to úplně jako...

T: Jaké důvody si myslíte, že ji k tomu přiměly?

R: Asi, že tam měla už problémy a cítila že už tam není jako už jak kdyby doma. Už jí to dali najevo a vlastně mladí už si tam stavěli už svoje taky takže

T: Jak dlouho v zařízení babička už žije?

R: Ježiš, já teď nevím. Dva roky?

T: Ovlivnilo umístění do pobytového zařízení rodinné vztahy?

R: Tak akorát že vlastně je tady, bydlí tady, že ju máme tady víc na dozoru a takže je, víc ju vídáme.

T: Nenastala nějaká změna v chování u rodinných příslušníků?

R: Ne.

T: Jak často babičku navštěvujete?

R: Tak vzhledem k tomu, že tady pracuju tak jako ju vidím denně. A moje mamka vlastně, každý týden, každý víkend za ní skoro je a její vlastně sestra je tady taky jednou za čtrnáct dní. Aspoň jednou za měsíc spolu jsme vždycky mám čas s ní být.

T: Kolik má babička vnoučat?

R: Šest.

T: Kolikáté jste její vnouče?

R: Jako kolikáté to su já, tož to. Druhé asi, no.

T: Pocházíte z otcovi nebo z matčiny strany?

R: Z maminčiny.

T: Jaký vztah mají rodiče k babičce?

R: Já si myslím, že dobrý.

T: Neovlivňuje to Vaše chování?

R: Né.

T: Jak byste popsala babičku?

R: No to je hrozně hodný člověk. Hrozně od srdce. Ona má prostě hodně pro nás udělala a brávala si nás prostě na prázdniny k ní a ona by se pro nás já si myslím, že rozkrájela. Kdyby neměla mět sama pro sebe tak pro nás určitě jo.

T: Jaké má povahové vlastnosti?

R: No tak to jsem říkala, že je vlastně hodně jako taková ona. No a je bordelářka. Je taková trošku jako, ale tak to patří asi že je z vesnice. Ale jináč, já si myslím, že ona je taková prostě hodná.

T: Co pro Vás znamená?

R: No, jo pro mě asi moc. Protože říkám jako ona, mám krásné vzpomínky z prázdnin. Ona si nás vždycky všechny nabrala a byla na nás sama a hlídala nás prostě. Nikdy neřekla ne.

T: Jakým způsobem spolu komunikujete?

R: Tak já tady pracuju takže mi se denně vídáme, takže.

T: I telefonicky?

R: Telefonicky není nutné, když vlastně, tak mám na vlastně možnost jí zatelefonovat kdyby náhodou nebyla v práci nebo tak. Takže tak.

T: Udržujete spolu tělesný kontakt?

R: Jako že se objímáme a tak? Jo. Jo. Pohladím ju a tak, ona mě taky pohladí.

T: O čem si spolu povídáte?

R: Tak, co je vlastně v naší rodině nového a tak jako o takových běžných věcech, jak se máme, né že bych měla nějak...

T: Svěřuje se Vám babička se svými problémy?

R: No, jo, jo.

T: Jak trávíte společný čas?

R: Tak vždycky když mám čas tak za ňu vběhnu. A vlastně si ju bráváme aj na Vánoce nebo tak jako prostě na nějaké návštěvy aj. No a když sem nastoupila tak aj chodívala k nám. Jenomže ona jak kdyby tak zpohodlněla, takže už ani, je to kousek že třeba, ale prostě už jak má člověk, a nebo jestli se bojí jako sama že by. No tak už musíme vždycky pro ňu dojet a...

T: Které společné zvyky a tradice spolu dodržujete?

R: Tak vždycky na ty Vánoce, Velikonoce. Na takové ty...

T: Slavíte svátky v zařízení nebo v domácím prostředí?

R: Svátky né, jediné když narozeniny, tak to si ju vždycky vezmeme jako taky k sobě.

T: I na Velikonoce a Vánoce?

R: Přikuvuje.

T: Taky slavíte doma?

R: Přikyvuje. Jako u našich no.

T: Jaké aktuální informace máte o své babičce?

R: Aktuální? Jak aktuální?

T: Jaké poslední informace o ní víte?

R: Nevím. Tak asi že se má zatím dobře.

T: Co ji baví?

R: : Co ji baví no? Bavilo ji vždycky zpívání a takové ty no, teďka je taková trošku špatnější, ale doufejme, že se to zlepší. A vždycky to zpívání a takové ty. Ten zpěv, ji bavilo.

T: Co považujete za její životní úspěch?

R: No, že dokázala vlastně sama byla na tři vlastně děti. A že je dokázala vlastně uživit a postarat se o ně.

T: Jaké jsou její přání a sny?

R: Já nevím, asi aby všichni zdraví.

T: Jako změnu byste u babičky uvítala?

R: Aby se vlastně zas ten elán vrátil. Asi jak kdyby zpátky ten její elán do života. Takový trošku, teď je to takové pokleslé.

T: Co si myslíte, že se babičce na Vás nelíbí?

R: Nelíbí? Nevím, možná že teďka ju furt štengruju. Ale já nevím. To nevím.

T: Které životní moudra a zkušenosti Vám babička předala?

R: Tak vzhledem k tomu, že ona je taková prostě jo že je takový hodný člověk tak asi to. To dobro vlastně. To chování těch lidí jako k sobě a...

T: Které Vám byly v životě užitečné?

R: Možná tady toto, jak jsem říkala vlastně. Aj to, že se uměla jako sama postarat vlastně o tři děti. A ještě v té době že jako. Měla to těžké v životě prostě.

T: Děkuji Vám za rozhovor.

R: Jo.

ZÁZNAMOVÝ LIST Č. 7:

Respondent 3b

Věk: 20

Stav: svobodná

Vzdělání: středoškolské

Zaměstnání: dispečerka

Rozhovor byl uskutečněn dne 9.4. 2010 v prostorách Domova pro seniory Napajedla. Začal v 17:00 hodin, byl skončen v 17:06 hodin. Trval 6 minut.

Respondenta byla seznámena s anonymitou výzkumu, podmínkami nahrávání, s čímž souhlasila.

Použité zkratky:

R: respondenta

T: tazatelka

T: Dobrý den, jmenuji se Martina Plšková a jsem studentkou třetího ročníku sociální pedagogiky ve Zlíně. Ráda bych Vám položila otázky týkající se mé bakalářské práce na téma Mezigenerační porozumění. Všechny informace, které mi poskytnete, budou využity výhradně pro výzkum v mé bakalářské práci. Údaje jsou anonymní a pro uchování je budu nahrávat. Souhlasíte s nahráváním rozhovoru?

R: Ano.

T: Jaký je Váš názor na rozhodnutí babičky o umístění do domova pro seniory?

R: No tak vzhledem k tomu, že babička už nebyla schopna se o sebe postarat, už měla nějaké problémy se zdravím, takže jsme zvolili tuto možnost a umístili do Domova. Myslím si, že to byl nejlepší způsob, jak se o ni postarat.

R: Jak jste odchod babičky sama prožívala?

T: No tak ze začátku když jsem se to dozvěděla, tak sem s tím nesouhlasila, ale po rozhovoru s babičkou, když už tam bydlela nějaký měsíc, tak jsme si všichni asi uvědomili, že to bylo to nejlepší řešení.

T: Jaké důvody si myslíte, že ji k tomu přiměly?

R: No myslím si, že hlavně že to, že se o sebe už nedokázala tolik postarat.

T: Jak dlouho v zařízení babička žije?

R: No, to už budou dva nebo tři roky.

T: Ovlivnilo umístění do pobytového zařízení rodinné vztahy?

R: Myslím si, že ne.

T: Nenastala žádná změna v chování u rodinných příslušníků?

R: Asi ne. Nic jsem nezaznamenala.

T: Jak často babičku navštěvujete?

R: No tak snažím se jednou za měsíc.

T: Kolik má babička vnoučat?

R: Dohromady se mnou takových nějakých sedm.

T: Kolikáté jste její vnouče?

R: Odhadem to asi druhé. Odhadem jenom tak z hlavy. Teď nevím.

T: Pocházíte s otcovi nebo z matčiny strany?

R: Z matčiny.

T: Jaký vztah mají rodiče k babičce?

R: Tak mamka velice dobrý a taťka vzhledem k tomu, že jsou rozvedení, tak se s ní nestýká.

T: Ovlivňuje Vás jejich chování?

R: Když jsem byla malá tak určitě ano, teď už ne.

T: Jak byste popsala babičku?

R: Tak já ju znám vlastně odmalička se o mě starala. Takže příjemná starší paní, dokáže se postarat, má zkušenosti.

T: Jaké má povahové vlastnosti?

R: Tak je hodně starostlivá. Je milá.

T: Jaké jsou její silné a slabé stránky?

R: No, tak silné, je hodně komunikativní. Snaží se ještě prostě.

T: Nějaké slabé stránky?

R: Slabé stránky, no to je spíš pro mě, že nás vždycky poučuje. A říká, co bylo za jejich mladých dob a jak to bylo dřív.

T: Co pro Vás znamená?

R: No znamená hodně, pro mě hodně teda.

T: Jakým způsobem spolu komunikujete?

R: Buď se vidíme osobně anebo přes mobil.

T: Udržujete spolu tělesný kontakt?

R: Ano.

T: O čem si spolu povídáte?

R: O všem. Třeba o práci, jak se mám v práci. Co dělala ona, jak se měla, co měli třeba na jídlo a tak dál, o všem možném.

T: Svěřuje se Vám babička se svými problémy?

R: Ano, svěřuje.

T: Jak trávíte společný čas?

R: Povídáním nebo hraním her, třeba karet a tak dál.

T: Které společné zvyky stále dodržujete?

R: Tak pokaždé jsme s ňou na Vánoce nebo když je u nás pouť tak přijede a samozřejmě, svátky, narozeniny. Tam se setkáváme.

T: Slavíte svátky v zařízení nebo v domácím prostředí?

R: V domácím prostředí.

T: Jaké aktuální informace máte o své babičce?

R: Aktuální, jako kdy jsme se viděli třeba? No tak měsíc je to.

T: Co o ní naposledy víte?

R: Třeba co měli na oběd, když jsem se za ňou stavovala a nebo když měla nějaké bolesti.

T: Co ji baví?

R: Baví ji různé křížovky, luštit a sledování televize. Třeba AZ-kvíz nebo zpráv a hraní karet a takové.

T: Co považujete za její životní úspěch?

R: Životní úspěch? No, že se o nás o všechny dokázala tak pěkně postarat. Ona má velikou rodinu a pořád to zdravíčko jí tak slouží. Tak hlavně paměť, taky na to kolik už má roků.

T: Jaké jsou její přání a sny?

R: Přání, tak aby měla určitě ještě nějaké ty pravnoučata. A aby jí to zdravíčko nějak klapalo, no.

T: Jakou změnu byste u babičky uvítala?

R: Asi žádnou. Mě se líbí taková jaká je.

T: Co si myslíte, že se babičce na Vás nelíbí?

R: To nevím.

T: Které životní moudra a zkušenosti Vám babička předala?

R: No toho je určitě hodně, protože mě vychovávala už odmala. Já nevím teďka.

T: Které Vám byly v životě užitečné?

R: No tak od malička třeba mě učívala a já nevím. Třeba počítat nebo tak. Takže určitě aj to se zařazuje.

T: Děkuji za rozhovor.

R: Nemáte zač.

ZÁZNAMOVÝ LIST Č. 8:

Respondent 4b

Věk: 20

Stav: svobodná

Vzdělání: základní

Zaměstnání: studentka

Rozhovor byl uskutečněn dne 11.4. 2010 v prostorách Domova pro seniory Napajedla. Začal v 14:00 hodin, byl skončen v 14:05 hodin. Trval 5 minut.

Respondenta byla seznámena s anonymitou výzkumu, podmínkami nahrávání, s čímž souhlasila.

Použité zkratky:

R: respondenta

T: tazatelka

T: Dobrý den, jmenuji se Martina Plšková a jsem studentkou třetího ročníku sociální pedagogiky ve Zlíně. Ráda bych Vám položila otázky týkající se mé bakalářské práce na téma Mezigenerační porozumění. Všechny informace, které mi poskytnete, budou využity výhradně pro výzkum v mé bakalářské práci. Údaje jsou anonymní a pro uchování je budu nahrávat. Souhlasíte s nahráváním rozhovoru?

R: Ano.

T: Jaký je Váš názor na rozhodnutí babičky o umístění do domova pro seniory?

R: Tak nesouhlasila jsem s tím, ale babička chtěla, že kvůli zdravotnímu stavu.

T: Jak jste odchod babičky prožívala?

R: Tak bylo mi to líto, ale babička to prostě chtěla. Tak se rozhodla.

T: Jaké důvody si myslíte, že ji k tomu přiměly?

R: Tož zdravotní.

T: Jak dlouho už v zařízení babička žije?

R: Nějak kolem roku.

T: Ovlivnilo umístění do pobytového zařízení rodinné vztahy?

R: Ne.

T: Nenastala žádná změna v chování u rodinných příslušníků?

R: Kroutí hlavou. Myslím si, že ne.

T: Jak často babičku navštěvujete?

R: Jak kdy, podle času. Někdy třikrát, dvakrát do měsíce. Někdy častěji.

T: Kolik má babička vnoučat?

R: Šest.

T: Kolikáté jste její vnouče?

R: Poslední, nejmladší.

T: Pocházíte z otcovi nebo z matčiny strany?

R: Z otcovi.

T: Jaký vztah mají rodiče k babičce?

R: Dobrý.

T: Neovlivňuje Vás jejich chování?

R: Ne.

T: Jak byste popsala babičku?

R: Babička, hodná, rozumná. Tož prostě babička.

T: Jaké má povahové vlastnosti?

R: Tvrdohlavá.

T: Silné a slabé stránky?

R: Nevím.

T: Nemá žádné slabé stránky?

R: Tož určitě nějaké má, ale tak nevím. Nebavíme se o takových věcech moc.

T: Co pro Vás znamená?

R: Babičku.

T: Jakým způsobem spolu komunikujete?

R: Normálním, tož mluvíme spolu, když za ňů dojedem. Napíšem si nebo zavoláme. Spíš teda voláme, babička neumí psát moc smsky.

T: Udržujete spolu tělesný kontakt?

R: Jo, to jo.

T: O čem si spolu povídáte?

R: Tak o různých novinkách. Třeba, co se zrovna děje. Co doma nového. A tak.

T: Svěřuje se Vám babička se svými problémy?

R: Moc ne. Mě ne, spíš rodičům.

T: Jak trávíte společný čas?

R: Tož vykládáme spolu.

T: Které tradiční zvyky stále dodržujete?

R: Narozeniny, svátky, Velikonoce.

T: Slavíte svátky v zařízení nebo v domácím prostředí?

R: V zařízení.

T: Jaké aktuální informace máte o své babičce?

R: Tož, že je tam celkem spokojená. Že se o ňu starají. Říkala, že se tam má dobře.

T: Co ji baví?

R: Společenské hry, čte hodně no a dřív ju vlastně hodně bavila zahrádka.

T: Co považujete za její životní úspěch?

R: Všechno.

T: A konkrétně?

R: Rodinu.

T: Jaké jsou její přání a sny?

R: Aby jsme se všechny vdali. A udělali z ní prababičku.

T: Jakou změnu byste u babičku uvítala?

R: Kdyby se vrátila dom.

T: Co si myslíte, že se babičce na Vás nelíbí?

R: Já myslím, že se jí líbí všechno.

T: Které životní moudra a zkušenosti Vám babička předala?

R: Nevím. Jak se postarat o domácnost. A tak. Tož hlavně domácnost., pole.

T: Které Vám byly v životě užitečné?

R: Tož všechny, tož ta domácnost.

T: Děkuji za rozhovor.

R: Nashledanou.